

ROMÂNII

ORIGINA, TRECUTUL, SACRIFICIILE

ȘI

DREPTURILE LOR

DE

Lt.-Colonel I. ANTONESCU

Studiul este dedicat tuturor acelora, foarte mulți, cari nu ne cunosc.

— 1919 —

A 8

O FOARTE SUMARĂ ȘI RAPIDĂ EXAMINARE A DREPTURILOR IN BAZA CĂRORA ROMÂNIA VA TREBUI SĂ IASĂ DE LA CONFERINȚA DE PACE CU GRANIȚELE PENTRU CARE A SÂNGERAT ȘI LA CARE ASPIRA NEINTRERUPT MAI BINE DE 10 SECOLE.

LUCRAREA CUPRINDE:

D. Contestațiuni:

1. Bucovina.
2. Cadrilaterul.
3. Banatul.

E. Anexe:

1. Schița frontierelor fixate prin Tratatul dela 4 August 1916.
2. Harta etnografică a Eoropei.
3. Schița situațiunei politice în epoca anti-mergătoare romanilor.
4. Schița situațiunei politice în epoca romană.
5. Schița epocei invaziei barbarilor.
6. Schița cu situațiunea în epoca primelor consolidări politice.
7. Schița situațiunei în epoca Principatelor române și a supremațiunei turcești.
8. Tabel de forțele mobilizate și mobilizabile la 1 August 1916.
9. Schița limitei atinse de trupele române în Transilvania în prima parte a campaniei.
10. Schița grupări forțelor în timpul bătăliei dela București.
11. Memoriu asupra situațiunei armatei și țărei române la 1 Decembrie 1917.

A. — GENERALITĂŢI

A.—GENERALITĂȚI

Inaintea răsboiului european România aveà o situațiune unică în lume.

Țară mică, izolată, așezată la gurile Dunărei, între Rusia, Austro-Ungaria și Bulgaria, de origină și rasă cu totul diferită, a fost necontenit, din timpurile cele mai depărtate și până astăzi, amenințată în existența ei ca țară liberă și *împedicată de a se desvoltà economicește și militărește.*

Explicația acestui calvar este ușor de găsit.

Prin situațiunea ei România a constituit întotdeauna, pentru Rusia și Austria, stăvilarul de care s'a lovit și sfărâmat tendința de expansiune a ambelor popoare către Orient.

Pedealtăparte, ultimele trei decenii, țara aceasta a fost și santinela neadormită *care a veghiat necontenit, ca heghemonia de tristă memorie, pe care a exercitat-o Turcii până la 1877 în Balcani, să nu fie înlocuită cu o alta mai brutală la care tindeà un popor de recentă aparițiune, animat de o ambiție nemăsurată și cu nimic justificată din punctul de vedere etnic și istoric.*

Este vorba de poporul bulgar.

Dacă la considerațiunile de ordin general, arătate mai sus, se adaugă și faptul, de toți cunoscut, că atât Austria cât și Rusia stăpâneau întinse ținuturi pur românești, găsim cu ușurință și prisosință explicațiunea, pentruce ambele țări urmăreau cu perseverență și metodă, nu numai punerea României în imposibilitate de a se organizà, desvoltà și întări, dar chiar distrugerea ei definitivă.

Pe măsură ce ţara progresa se apropia şi ziua în care unitatea politică a tuturor Românilor n'ar mai fi putut fi de nimeni împedicată.

Odată această unitate realizată, atât tendința de heghemonie în Balcani a unuia, cât și aceea de expansiune către Orient a altora, ar fi luat fatalmente sfârșit pentru totdeauna.

Aceste interese, contrarii în ce priveşte aspiraţiunile lor în parte, însă comune în ce priveşte dispariţia României, au format întotdeauna puntea de apropiere între vecinii acestei ţări.

Atât întregul trecut istoric al României, cât și gruparea naţiunilor în tragedia de curând sfîrșită dovedesc, în întregime şi cu prisosinţă, această afirmaţiune.

Tot astfel se explică şi izolarea dureroasă în care s'a găsit întotdeauna România atât înaintea cât și în timpul ultimului răsboiu.

Pentru a putea trăi liber şi a se putea desvolta în vederea realizării programului istoric—unitatea politică a tuturor Românilor — România trebuia să se alipească de una din marile constelaţiuni politice ale Europei.

Având revendicări deopotrivă de mari atât la Răsărit cât și la Apus, alegerea ar fi fost foarte grea.

Consideraţiuni de ordin economic, reminiscenţele dureroase ale trădării Rusiei din 1877, cât și interese străine de sentimentul unanim al poporului întreg, au aruncat de la 1885 ţara de partea Puterilor centrale.

Această situațiune externă surprinde România în 1914.

Răsboiul general isbucnind, Guvernul și întreaga ţară s'au găsit în faţa celei mai grele şi mai dureroase probleme care s'a pus vre-o dată unui popor în lume.

Ori de ce parte ar fi trecut țara, soldații români ar fi trebuit să încrucișeze sabia cu frații lor.

Această situaţiune a impus României să nu răspundă în August 1914 la cererile prin care Puterile Centrale o invitau să respecte tratatul de alianţă şi să adopte *„Espectativa armată“*.

In cursul răsboiului opinia publică, prin manifestaţiuni neîntrerupte, a afirmat în mod evident cari erau

sentimentele adevărate ale poporului şi cât de nepopulară era alianţa pe care conducătorii lui o încheiaseră fără să'l consulte.

Iar în ziua când Puterile Inţelegerei au pus ca scop principal al răsboiului dreptatea şi respectarea principiului de naţionalitate la alcătuirea politică a statelor, atunci toată suflarea romînească, fără deosebire de situaţiune, cultură şi credinţă, a arătat cu un gest energic şi hotărît pieptul în care trebuia să fie înfiptă baioneta romînească.

S'a încheiat atunci tratatul de alianţă dela 4 August 1916, iar la 15 aceiaşi lună, trupele române treceau Carpaţii în uralele nesfîrşite ale tuturor Românilor de pretutindeni.

Ziua dreptăţii venise.

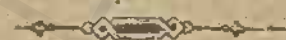
Ultimul punct din programul nostru istoric— Unirea tuturor Românilor—începeà să se realizeze.

Acest program, lăsat nouă, la 1599, ca o sfântă moştenire, de Marele şi de veci neuitatul Mihai şi urmărit necontenit de atunci de Românii de pretutindeni, cuprindea reconstituirea Daciei Trajană în hotarele arătate pe Anexa No. 1, aşa după cum au fost fixate prin tratatul din 4 August 1916.

Argumente puternice, de natură etnică şi istorică, au determinat pe aliaţi să se angajeze, la 4 August 1916, formal şi în scris, a reconstitui România pe aceste baze.

Din cele ce se arată mai jos, pe scurt, se va putea cu uşurinţă aprecia valoarea adevărată a acestor argumente, astfel încât, se va vedea că, cea mai mică contestaţie adusă astăzi dreptelor noastre revendicări, nu poate fi luată în consideraţie, fără a se călca, fără motiv, angajamentele luate.

B. — ARGUMENTE ISTORICE

B.—ARGUMENTE ISTORICE

1. Generalităţi.

Poporul român se află, din timpuri foarte îndepărtate, aşezat în masse compacte în tot ţinutul cuprins între Tisa, Nistru, Dunăre şi Mare şi în blocuri, destul de considerabile, dealungul malului drept al Dunărei şi dincolo de Nistru până la Don.

Această situaţiune este recunoscută oficial şi public chiar de inamicii noştri cari, prin harta alăturată — Anexa 2-a —, au concretizat, în mod desăvârşit, care este, sub raportul etnic, valoarea actuală a elementului românesc la gurile Dunărei.

Răsfoind sumar frământările istorice şi politice care au avut loc în Orientul Europei, dela întronarea creştinismului până astăzi, pe deoparte găsim originea, vechimea şi permanenta stabilitate a poporului român în ţinuturile pe cari le locueşte, iar pedealtăparte, putem aprecia sforţările titanice pe care acest popor le-a făcut, 18 secole neîntrerupt, pentru a se menţine, a trăi liber şi a se uni într'un singur stat politic.

După cum vom vedea mai jos, evenimentele istorice dovedesc că, elementul cu adevărat autochton în aceste ţinuturi îl formează numai poporul românesc şi că acest popor n'a renunţat niciodată, în tot cursul vremurilor, la dreptul firesc de a se guverna liber şi prin mijloace proprii.

Grupate pe epocile mari şi schiţate în linii generale, evenimentele istorice care dovedesc afirmaţiunea de mai sus sunt următoarele :

2. Epoca Antimergătoare Romanilor (Anexa 3).

In Peninsula balcanică, ca şi în ţinuturile de la nordul Dunărei, se găseau numai triburi tracice şi ilirice.

Pela anul 50 d. Christos, la nordul Dunărei, între Tisa şi Mare, se consolidează Statul Dac cu centrul politic Sarmisagetuza, în regiunea Haţegului-Vest Sibiu.

3. Epoca romană (Anexa 4)

Statul Dac devenind un pericol pentru puternica împărăţie romană, împăraţii romani hotărăsc desfiinţarea lui.

După o serie de răsboaie foarte sângeroase, scopul este atins; Decebal, ultimul rege Dac, fiind învins, moare moarte de erou pe ruinele patriei sale. Statul Dac este desfinţat şi transformat în provincie romană la anul 106 d. Christos.

Provincia este colonizată cu elemente romane și din fuziunea lor cu elementul dac a eșit poporul românesc de astăzi.

Aceasta este origina noastră istorică şi etnică.

Tipul, obiceiurile, tradiţiile rămase dela popoarele de origină tracă cari au locuit în Dacia, înaintea stăpânirei romane, fac dovada indubitabilă că origina noastră este rezultatul contopirei celor două elemente.

4. Epoca invaziunei barbarilor (Anexa 5)

Pe când nouile elemente astfel formate erau pe cale de desvoltare, începe, după anul 250 d. Christos, invaziunea barbarilor.

Valuri nesfârșite, mereu crescînde, se rostogoleau dela răsărit, din Asia, către centrul şi apusul Eoropei, sdrobind tot ce întîlneau în cale.

Prima regiune organizată de care s'au lovit şi sfărîmat primele valuri, a fost Dacia Trajană. *Provincia fiind situată în calea acestor invaziuni, a constituit întotdeauna drumul lor de scurgere în toate direcțiile.*

Din această cauză, pela anul 270 d. Christos, legiunile romane sunt retrase la sudul Dunărei şi provincia, astfel părăsită de forţe armate, rămâne, timp de zece secole—până pela 1250—complect pradă barbarilor năvălitori.

Pe timpul acestui nesfîrşit calvar, au trecut prin aceste locuri toate hoardele Uralo-Altaice, Germane şi Slave, care erau în căutarea regiunilor bogate şi adăpostite ale împărăţiei romane.

Dintre aceşti năvălitori, singurii cari au avut o influenţă determinantă *asupra poporului român, de curînd şi necomplect format, au fost Slavii.* Urmele acestei influenţe se găsesc şi astăzi în limbă şi obiceiuri.

Sălbăticia barbarilor invadatori, furia lor distrugătoare, infinitatea invaziunilor lor şi influenţa disolvantă pe care ei au avut-o asupra celorlalte popoare din Europa, peste care au venit, fiind o chestiune de istorie generală, este desigur universal cunoscută.

Singur elementul românesc, ieşit din fuziunea Daco-Romană, face excepţie dela această regulă, aproape generală.

Atât de mare era valoarea etnică a acestui element şi atît de puternică forţa lui de rezistenţă, încît cu toate că era de recentă apariţiune, totuşi a reuşit, după zece secole de nesfîrşite invaziuni, să păstreze totdeauna intacte: conştiinţa originei sale romane, obiceiurile, limba, tradiţiile şi chiar foarte multe din numirile accidentelor geografice.

Inchei această epocă, atrăgînd atenţiunea că deşi Dacia-Trajană a fost ultima regiune din răsăritul Europei anexată Imperiului Roman, *totuş, este singura provincie în care populaţia a păstrat limba şi conştiinţa sa latină.*

Nu tot acelaşi lucru s'a întîmplat cu populaţiile din celelalte provincii romane din Peninsula balcanică — de pildă vechea Moesie — care, deşi au stat un timp mult mai îndelungat sub dominaţia romană, totuş au pierdut complect, sub influenţa barbarilor, atât conştiinţa originei lor, cât şi limba şi obiceiurile.

Este aceasta un punct de onoare, necesar de reţinut din trecutul nostru istoric, fiindcă dă noţiunea reală a vitalităţii şi puteri noastre de rezistenţă.

5. Epoca primelor consolidări politice. (Anexa 6)

Pe la anul 1000, furtuna invaziunilor pierde mult din intensitate, fiindcă pe deoparte Asia se golise, iar

pedealtăparte foarte mulţi dintre barbarii năvălitori se stabiliseră în locurile pustii ale Europei sau peste alte popoare, pe care le-au gonit şi distrus, sau cu care mai târziu s'au contopit.

Calmul luînd locul furtunei, în toate ţinuturile româneşti în Transilvania, în Banat, în Moldova până la Nistru şi în Muntenia, încep să se formeze, între 1200 şi 1300, *primele organizaţii politice, cunoscute sub numele de judeţ sau pe slavoneşte Knezate şi Voevodate.*

Lupta de 1000 de ani, în contra barbarilor invadatori, deabia se terminase; primele organizaţii politice româneşti începuse să se formeze, când deodată şi pe neaşteptate, *poporul românesc se vede din nou ameninţat, în existenţa şi libertatea lui, prin tendinţa brutală şi mereu crescîndă, de expansiune către răsărit, a Ungurilor.*

După ce au fost bătuţi de Germani şi definitiv împedicaţi a mai înainta către apus, Ungurii s'au aşezat în Pustă — valea Dunării mijlocii —.

Privirile lor s'au îndreptat atunci către răsărit şi astfel începe pentru poporul român o nouă luptă dureroasă de încă 1000 de ani.

Ei trec Tisa, *pătrund în Transilvania,* desfiinţează primele grupări politice româneşti care începuseră a se forma şi *tindeau să treacă munţii pentru a ajunge în cîmpia Dunărei şi la marginea Mării.*

Lupta în contra acestei tendinţe începe după anul 1100 şi culminează în intensitate şi brutalitate în răsboiul actual cînd, însfîrşit, dreptatea strigătoare a triumfat complect şi pentru totdeauna.

In timpul când Ungurii pătrundeau în Transilvania, judeţele din Muntenia şi Moldova, începuse a se reuni între ele şi în epoca dela 1300—1360 se formează cele două *grupări mari, cunoscute sub numele de Domnii sau Principate.*

Ia astfel fiinţă, Principatul Moldovei, care se întindea — vezi Anexa 7 —, *până la Nistru şi Mare şi avea centrul politic la Suceava în Bucovina*; şi Principatul Munteniei (Ţării Româneşti), care se întindea — vezi

Anexa 7 — de ambele părţi ale Carpaţilor, *cuprinzînd din Transilvania ţinuturile Amlaşului şi Făgăraşului, iar din Banat o parte din ţinutul Caraş-Severinului, de ambele părţi ale Dunărei şi în Dobrogea până la Mare.* Centrul politic al acestui Principat a fost la început Curtea-de-Argeş.

Apariţia Turcilor în Peninsula Balcanică şi tendinţa lor de înaintare, dincolo de Dunăre, către centrul Europei pedeoparte, şi tendinţa de expansiune către răsărit prin Transilvania şi ţările româneşti a Ungurilor pedealtăparte, *a făcut după cum vom vedeà mai jos, cu neputinţă continuarea închegării într'un singur trup a marilor grupări româneşti care apăruseră, şi în parte se şi consolidaseră, în secolele al XIII-lea şi al XIV-lea.*

Evenimentul care a succedat ca o consecinţă fatală acestor două tendinţi contrarii, a făcut ca atât cele două Principate, cât şi Transilvania să aibă dela 1400 până în epoca contimporană o viaţă politică separată; este însă de reţinut că viaţa culturală a continuat să fie unitară, în toate secolele, la toţi Românii.

6. Epoca supremaţiei turceşti. Constituirea României mici. (Anexa 7).

Năvălind în Europa prin Imperiul Bizantin către anul 1350, Turcii reîntronează aceiaşi teroare de trîstă memorie din epoca năvălirei barbarilor.

Pe măsură ce înaintau, prin peninsula balcanică către nord, distrugeau şi transformau în paşalîc turcesc, rând pe rând, toate organizaţiile politice pe care le întâlneau în calea lor.

Astfel, au căzut sub supremaţia turcească, Muntenia după 1400, Moldova după 1500 şi Transilvania după 1526 (Bătălia dela Mohaci).

Afară de Transilvania, care dela 1526 şi până astăzi a avut soarta, rând pe rând, strîns legată de aceea a Austriei sau a Ungariei sale, *Principatele române au fost aproape 400 de ani tributare Turcilor.*

In acest lung interval de timp, poporul român a fost singurul popor creştin, care a urmărit cu perseve-

rență liberarea creştinilor, din Orientul Europei, de sub jugul turcesc *și, în acest scop, n'a încetat niciodată lupta în contra lor.*

In lupta aceasta sîngeroasă se disting două mari şi impunătoare personalităţi istorice.

Una este aceia a lui Ştefan-cel-Mare (1457—1504), care, *prin acțiunea sa de interes general,* ocupă un loc de frunte în istoria universală; iar a doua, este aceia a lui Mihai-Viteazul (1593—1601), care a reuşit, pentru scurtă vreme, *să unească, sub un singur sceptru, Muntenia, Moldova și Transilvania.*

Printr'o singură, dar puternică lovitură de sabie Marele Domnitor a arătat, de acum 300 de ani, *care erà țelul politic la care trebuià să ajungă poporul român de pretutindeni, oricît de mari àr fi trebuit să fie jertfele.*

Această ideie a călăuzit în decursul timpurilor toate minţile luminate ale Românilor de pretutindeni şi toate generaţiile care s'au succedat dela revoluţia din 1848 şi până la acelea care au făcut ultimul răsboiu din 1916-1918.

In timpul când Ștefan-cel-Mare, Mihai-Viteazul şi alti Domnitori din Principatele române duceau lupta greà în contra Semilunei puterea militară a Turcilor creștea necontenit.

Această putere merge crescînd până la 1683, când trupele turceşti au înaintat până sub zidurile Vienei.

Insă deastădată Turcii fiind înfrânţi, încep în retragere o serie de lupte foarte sângeroase, care se termină prin pacea dela Carlovăț la 1699, urmată de ofensivele imperiale, care s'au terminat prin păcile dela Pojarevaţ 1718, şi Belgrad 1739, după care *Ungaria, Transilvania și Banatul sunt liberate și încorporate Casei de Austria.*

După cum vedem o mare parte din Români, trec, nu pentru ultima oară, dintr'o sclavie într'alta.

Puterea militară a Turcilor era în decadenţă şi dominațiunea lor ar fi fost de o durată mult mai scurtă, dacă *Ungurii și Polonii, vecinii de la Nord și Apus, ai Principatelor române ar fi sprijinit acțiunea, pe care o duceau pentru desrobirea creștinității.*

In loc ca aceşti vecini să sprijine, în interesul comun, după cum era logic şi necesar, această acţiune, din contră, atât Polonia cât şi Ungaria căutau să profite de luptele grele în care erau angajaţi necontenit Românii pentru a realiza, cu acest mijloc, *visul lor de totdeauna, trecerea peste trupul României pentru a ajunge la Marea-Neagră.*

Din această cauză, lupta dusă de Principate în contra Turcilor nu putea ajunge la ţelul dorit, fiindcă ambele ţări trebuiau în acelaş timp să se apere şi în contra cotropitorilor de la Nord şi Apus.

In secolul al XVIII-lea Polonia dispărînd, apare, pentru prima oară, la hotarul de răsărit al Moldovei, imensa Impărăţie rusească.

Sub aparenţa de a ocroti pe creştinii din Orientul Europei, Rusia începe o serie de răsboaie în contra Turcilor, cu scopul nemărturisit dar evident, de a transforma Marea Neagră într'un lac rusesc şi a ajunge astfel, acolo unde Petru-cel-Mare hotărîse, la Constantinopol, atât peste Balcani cât şi prin Asia-Mică.

Austria urmărind aceiaşi politică, a început atunci, sub masca desrobirei creştinătăţii, o luptă de concurenţă pentru distrugerea Turciei. In realitate, fiecare din aceste mari puteri tindea să moştenească provinciile şi zonele de influenţă turceşti.

Cele dintâi victime ale acestei politici au fost Principatele române, din care s'a rupt prin forţă şi trădare Bucovina la 1775 şi Basarabia la 1812.

S'a smuls astfel din trupul Moldovei două din cele mai frumoase ale ei regiuni care făceau parte integrantă din acest ţinut chiar de la începutul consolidărei lui politice — *1360—1400, când atât Austria cât şi Rusia nu existau ca state formate. In afară de această jefuire odioasă Principatele erau continuu ameninţate să fie înghiţite în întregime, fiindcă se găseau în calea tendinţelor politice ale ambelor popoare.*

Dovada acestei intenţiuni o face cu prisosinţă faptul că, după terminarea luptelor, care mai întotdeauna se desfăşurau pe teritoriul nostru, oştirile duşmane victo-

rioase, căutau a rămîne sub diferite pretexte în Principate.

Astfel, în cursul secolului al XVIII-lea, țările românești au fost, rînd pe rînd, ocupate și de Ruși și de Austriaci, timp de vre-o 50 de ani.

In aceste împrejurări soarta Românilor părea definitiv decisă. După sfîșierea și împărțirea Poloniei între Austria, Rusia și Germania, aceia a Principatelor române trebuia să urmeze. Jertfele de 1000 de ani, făcute pentru libertate și rezistența în contra a mii de cotropitori, nu servesc la nimic. Mai mult ca niciodată împrejurările erau în contra noastră, cu toate că dreptatea era cu noi.

Când cerul era mai întunecat, începe pe neașteptate să se facă lumină.

Pedeoparte, împrejurări externe favorabile—slăbirea Turciei, antagonismul dintre cele două puteri rivale—Rusia și Austria, — în ce privește moștenirea turcească, conștiința dreptății etnice și istorice, principiul naționalităților, sprijinit de țările din Apus — Franța și Anglia, — *iar pe dealtăparte, desvoltarea mereu crescîndă a conștiinței naționale a poporului român, în ce privește origina, valoarea, forța și drepturile lui istorice, ne-a salvat.*

Curentul acesta puternic de desvoltare al conștiinței naționale își are origina în Transilvania și este *foarte interesant de observat că,* pe cînd în secolul al XVIII-lea, din cauza dominațiunei turcești, cele două Principate se găseau într'o complectă decadență politică, culturală, economică și chiar morală, *în Ardeal conștiința națională se ridică mai puternică ca oricînd.*

Această conștiință erà acolo atât de puternică încît, la începutul secolului al XIX-lea, *ideile din Ardeal trec în Principate unde redeșteaptă sentimentul național și aduc renașterea României contimporane.*

Sub această puternică influență, poporul începe să'și dea seama de origina sa Daco-Romană, de forța sa etnică de 12.000.000, așezate în massă compactă la gurile Dunărei, de valoarea istorică, de trecutul lui glorios și de misiunea ce avea în viitor.

Datorită

politic, care ducea la realizarea programului pe care Mihai l'a lăsat, odată cu capul lui, moştenire sfîntă întregului popor.

Programul urmărea înfăptuirea următoarelor trei mari idei:

a) Mai întîi unirea celor două Principate.

Fapt împlinit în 1859, cînd Moldova și Muntenia s'au contopit și au constituit țara de atunci cunoscută în lume sub numele de România.

b) *Independența Țerii.* Scop atins la 1878 cînd, după 4 secole de dureroase înjosiri şi suferinţe Principatele, astfel unite, îşi iau în deplină libertate sborul către *progres și își îndreaptă privirea către Carpați*; însfîrșit,

c) *Gruparea tuturor Românilor din Dacia Trajană într'un Stat unitar liber și puternic.* Ideal înfăptuit mai curînd decît ne aşteptam, datorită aroganţei, trufiei, îndrăznelei şi sălbăteciei acelora care de 1000 de ani au întrebuinţat temniţa, spînzurătoarea şi lanţul, pentru a distruge un popor care n'avea altă vină decît că se născuse în nişte ţinuturi frumoase şi bogate şi le stăpâneau de o mie de ani cînd ungurii au început sa rîmnească la ele.

Acesta este trecutul nostru istoric.

După cum se vede: vechimea originei noastre; încăpăţânarea cu care ne-am ţinut, timp de 2000 ani, agăţaţi de locurile în care ne-am născut, cu toată urgia năpraznică a năvălitorilor şi perseverenţa sălbatică a cotropitorilor; suferinţele îndurate; luptele duse şi vitalitatea noastră, constitue drepturi suficiente, în baza cărora putem, cu drept cuvînt, pretinde să se reconstitue Dacia-Trajană în limitele trasate cu sabia şi lăsate nouă moştenire de strămoşii noştrii.

Cu toate acestea, când răsboiul eoropean a isbucnit, România a găsit că este mai demn să ia cu pieptul și prin sacrificiul nelimitat al fiilor ei dreptul ce avea, de cît să'l cerșească la ușa conferinței de pace.

Astfel s'a aruncat, plină de entusiasm, dornică de sacrificiu în August 1916, în groaznica vîltoare a morţii, de unde a eșit, prin greşelile altora, sdrobită dar glorioasă.

A fost sortit ca poporul acesta blînd, bun, drept şi

vrednic, să înghită şi ultima picătură de otravă din nesfîrşita cupă pe care o soarbe de 2000 de ani.

Cele cîteva rînduri care mai urmează şi în care se tratează, cu o maximă iuţeală, răsboiul nostru din 1916—1918, sunt suficiente, pentru a face dovada afirmaţiunei de mai sus.

7. — Ultimul sacrificiu. România Mare.

Infine, după doi ani de nesfîrşită şi chinuitoare neutralitate, ziua cea mai mare a Neamului soseşte.

La 15 August 1916, Regele trage sabia şi, cu un gest energic, răstoarnă dintr'o dată bariera care, de 1000 de ani, frîngea în două trupul aceleaşi Ţeri.

In aceiaşi noapte trupele noastre de acoperire treceau în fuga mare Carpaţii, în tot lungul lor.

Inamicul fiind surprins aruncă armele şi fuge. Rînd pe rînd, defileurile cad în mîna noastră. Porţile Transilvaniei sunt astfel larg deschise celor trei armate care, mai tîrziu, vor înaintà concentric, către inima ei. Pentru prima oară, dela Mihai Viteazul, Stindardele româneşti înveselesc şi luminează cîmpiile scăldate, o eternitate, numai în lacrămi şi în sînge.

Pe urma lor, în genunchi şi plîngînd, copiii şi femeile cernite, strigau „Doamne! Ajută-le!“.

Astfel începem, într'o zi de sărbătoare răsboiul cel mai măreţ din istoria noastră, ca glorie, suferinţe, sacrificii, umilinţă şi rezultate.

In timpul acesta trupele se mobilizau cu grăbire şi, dornice să dea mai curând pieptul cu duşmanul, alergau către zonele de concentrare.

In tabelul No. 1 — Anexa 8 —, se arată totalitatea forţelor ridicate de România în acest răsboiu; iar gruparea lor în armate şi pe fronturi de operaţii, se poate vedea în Anexa No. 9.

In conformitate cu convenţia militară, acţiunea noastră trebuia să facă parte dintr'un ansamblu de operaţiuni, bine coordonate în timp şi spaţiu.

După cum vom vedea, angajamentele luate n'au fost respectat

Chiar a doua zi după intrarea ei în acțiune, România a rămas militărește complect izolată și nesusținută. In astfel de condițiuni, armata română a fost nevoită, dela început, să lupte singură, pe două fronturi și în contra tutùror Puterilor Centrale cari, dela 16—18 August, s'au solidarizat toate cu Austro-Ungaria.

Din această cauză, proiectul inițial de operațiuni, stabilit de comun acord cu aliații, nu a mai putut fi înfăptuit.

In principiu, proiectul prevedea ofensiva pe frontul de nord și defensiva pe cel de sud.

Trupele care operau pe frontul de nord aveau misiunea de a pătrunde concentric în Transilvania, cu scopul să ajungă repede pe linia indicată pe Anexa 9.

Foloasele acestei operațiuni erau: se scurta dela 700 la 300 km. frontul de operație al armatelor de nord; se lărgea spațiul de manevră și se creia inamicului o situațiune neprielnică în această parte, fiindcă forțele lui nu se mai puteau concentra decît dincolo de munții apuseni ai Transilvaniei.

Operațiunea trebuia să fie coordonată, în timp și spațiu, cu acțiunea armatelor cu care Brusilov acționa pe frontul galițian și bucovinean.

Odată armatele ruso-române ajunse pe frontul indicat mai sus, orientarea mai departe a operațiunilor s'ar fi făcut în raport cu situațiunea.

Pentruca operațiunea să reușească, trebuia să se asigure complecta ei libertate de acțiune.

Această misiune o aveau forțele grupate pe frontul de sud.

Dată fiind insuficiența lor, în raport cu întinderea și vulnerabilitatea frontului de sud, pedeoparte se stabilise întărirea lor cu trupe ruse, iar pedealtăparte, acțiunea trebuia să fie precedată și susținută, *în timp*, printr'o *ofensivă energică care, conform convenției militare, urma să se execute pe frontul Salonic.*

Din cauze pe care n'am avut putința să le cunoaștem, de cât mult mai tîrziu, acțiunile promise nu s'au executat pe nici unul din fronturi.

Totuş armatele române izolate continuau, conform programului, operaţiunile în condiţiuni extrem de grele.

De îndată ce România rămăsese izolată şi nevoită să se măsoare singură cu adversari atît de numeroşi şi de puternici, *era logic ca proiectul de operațiuni să fie imediat adaptat noui situațiuni și deci modificat.*

Speranţa însă că, dintr'o zi într'alta, concursul aşteptat va veni şi promisiunile zilnice, verbale şi scrise, care întreţineau această speranţă, au pus comandamentul superior român în imposibilitate de a lua această deciziune, care se impunea.

Aceasta este origina și cauza adevărată a primelor și dureroaselor noastre înfrîngeri.

După câteva succese uşoare, trupele noastre ajung la Nord pe frontul indicat în Anexa No. 9.

In timpul acesta nouri negri se adunau din toate părţile. Năpraznica furtună se apropia văzînd cu ochii. Nu mai era însă cu putinţă să ne abatem din calea ei.

La 24 August Turtucaia inaugurează seria dureroasă a înfrângerilor noastre.

Inamicul, deplasînd succesiv de pe un front pe altul locul de izbire, execută de la 1 Septembrie până la 1 Octombrie, o serie de acţiuni scurte, dar violente, în urma cărora trupele române sunt nevoite să se retragă la nord pe crestele munţilor şi în Dobrogea pe linia de întăriri, organizată imediat la sud de calea ferată Cernavoda-Constanţa.

Intrasem în războiu cu voința de a învinge și cu credința că prin acțiunea noastră vom putea grăbi prăbușirea inamicului.

Tunul bubuia numai de 45 zile şi speranţele noastre erau spulberate.

Intr'un timp atît de scurt pierdusem trei sferturi din Dobrogea şi toată situaţiunea din Transilvania.

Cum, în afară de promisiuni, nici o mînă sinceră de ajutor real nu venea de nicăiri, pedeoparte campania din 1916 putea fi socotită ca pierdută, iar pedealtăparte conștiința generală era că nu ne vom putea opri unde ne găseam.

Totuş pământul sfînt al Patriei trebuia apărat cu orice preţ.

A început atunci o serie de lupte de apărare, pe viaţă şi pe moarte, în care soldatul român a arătat duşmanului ce însemnează baioneta în mâna omului conştient de menirea lui şi de dreptatea cauzei în numele căreia se ridicase.

Cu toată superioritatea inamicului pe frontul de nord (21 divizii faţă de 11 ale noastre), cu toate că lipseam complect de artilerie grea şi aveam, relativ cu adversarul, foarte puţine mitraliere, totuş toată luna Octombrie, trupele noastre rezistă cu succes pe crestele Carpaţilor, dela Vârciorova până la Dorna.

Ca şi altădată, *baioneta şi pieptul ţăranului român* au format zidul de granit de care s'au spart valurile furioase, mereu crescînde, ale sălbatecului cotropitor.

Luptele de eroică apărare, purtate cu această ocazie, şi în special acelea dela Jiu, Olt, Cîmpulung, Prahova, Oituz, Uz şi Trotuş, vor rămîne deapururea în istoria poporului român dovadă neperitoare a vredniciei generaţiilor care au ştiut să moară pentru fericirea urmaşilor şi răsbunarea străbunilor.

Pe când forţele noastre scădeau văzînd cu ochii, acelea ale inamicului sporeau necontenit. La sfârşitul lunei Noembrie 37 divizii inamice strîngeau, din ce în ce mai tare, cercul lor omorîtor în jurul gîtului nostru.

Sub presiunea covîrşitoare a acestei încercuiri corabia trosnea din toate părţile şi prăbuşirea ei vertiginoasă era de neînlăturat la cea dintîi străpungere a frontului.

In lupta aceasta pentru ţinerea cu orice preţ a munţilor şi evitarea străpungerei s'au consumat toate rezervele şi s'au sleit complect forţele noastre fizice.

Astfel încît atunci cînd la 1 Noembrie inamicul, după o uriaşă sforţare, a pătruns la Jiu, tot sistemul nostru de apărare a început să cadă pe rînd şi pe măsură ce trupele inamice înaintau către răsărit.

Odată ajuns în cîmpia Jiului, unde nu mai era nimeni să'l oprească, inamicul a înaintat vertiginos către Craiova şi valea de jos a Oltului.

Drumul către Bucureşti, prin spatele forţelor angajate pe frontul de nord, în lungi şi grele defileuri şi înşirate pe frontul de sud, în lungul Dunărei, era complect deschis.

Perspectiva celui mai dureros dezastru încreţise toate frunţile şi întunecase toate minţile.

Se ia atunci hotărîrea să se concentreze grabnic, în regiunea Piteşti, o masă de 4 divizii—de curînd retrase de pe alte fronturi şi necomplect reorganizate—cu care să se lovească inamicul la trecerea Oltului şi în caz de succes să se reîncerce încă odată aruncarea lui peste frontieră.

Concentrarea era în curs, se transportase la Piteşti o singură divizie, cînd ca un trăsnet vine neaşteptata veşte că inamicul a trecut Dunărea la Zimnicea şi înaintează către Bucureşti.

Ghiara asasină îşi făcuse apariţia şi'n această parte.

Nefiind rezerve la îndemînă, ocuparea Capitalei era inevitabilă.

Priviţi acum harta teatrului de operaţiuni românesc, ţineţi socoteala de forţa şi situaţiunea în care se găseau trupele inamice şi române în momentul în care ne ocupăm şi veţi simţi cu prisosinţă greutatea răspunderei care apăsa pe umerii conducătorilor români în acele dureroase clipe.

Dacă inamicul ocupa Capitala, cu iuţeala proiectată, atunci toate forţele armatei I-a şi mare parte din acelea ale armatei a II-a nu se mai puteau retrage; trei sferturi din armata română ar fi luat cu arme şi bagaje drumul dureros al captivităţei. Onoarea noastră ar fi fost pierdută.

Pentru înlăturarea acestor eventualităţi era nevoie de timp.

In acest scop, s'a imaginat şi executat marea bătălie dela Argeş care a avut loc, în câmp deschis, între 16 şi 21 Noembrie, la apus de Bucureşti.

Se încerca o lovitură îndrăzneaţă care, în cazul cel mai bun *putea* să dea *un rezultat maxim*—aruncarea

trebuia să dea *unul minim* — obţinerea timpului trebuincios armatei I-a şi a II-a să retragă forţele lor la răsărit de linia Ploeşti, Bucureşti, Olteniţa.

Trupele însărcinate cu această operaţiune sunt aduse din toate părţile concentric pe cîmpul de bătălie.

Soldatul român a făcut şi de data aceasta dovada avîntului şi spiritului său de sacrificiu nemărginit.

Inamicul fiind impetuos atacat, în flanc şi spate, este complect surprins şi bătut în zilele de 18 şi 19 Noembrie.

Parte din trupele noastre — Diviziile 2|5 şi 9|19 — se găseau pe linia lui de comunicaţie.

Cinci mii de prizonieri, 30 tunuri, 50 mitraliere şi mult material de războiu cad în mîinele trupelor noastre, al căror avînt nu mai cunoştea limită.

Inamicul, fiind complect întors, se retrăgea la Dunăre, în ale cărui valuri ar fi fost forţat să se arunce, fiindcă perduse legătura cu singurul pod ce avea.

O! zi de neperitoare glorie! Cu cât ai fost de scurtă, cu atât ai rămas de înălţătoare.

Ca la Baia şi Rovine, Călugăreni şi Turda, Stindardele noastre, larg desfăşurate purtau mîndre pajura lor regească peste trofeele şi cadravele părăsite de inamic, pe cîmpiile de bătălie dela Bălăria şi Stîlpul.

Soarta nemiloasă a vroit ca bucuria noastră să dispară cu iuţeala cu care se stinge scînteia, pe vreme de furtună.

Era sortit să fim învinşi şi am fost.

Cu o zi înainte ordinul de operaţiuni, cu gruparea forţelor noastre şi intenţia comandamentului român căzuse, cu purtătorul lui, in mîna inamicului.

Cunoscînd tot aşa de bine situaţia noastră ca şi pe a lui, comandamentul inamic a ştiut cum şi unde să izbească.

Totuş bătălia pe trei sferturi câştigată, n'ar fi fost pierdută dacă un comandant lipsit de pricepere, de curaj şi de mândrie—la divizia 2|5—şi o trădare odioasă n'ar fi contribuit la aceasta.

Două divizii ruseşti au stat nepăsătoare, cu arma la picior, la 5 km. de cîmpul de luptă.

Cu toată stăruința rugătoare pusă, zi şi noapte, atît pe lîngă comandanţii diviziilor cît şi pe lîngă reprezentanţii oficiali ai Marelui Cartier General rus, ataşaţi Comandamentului nostru suprem, trupele ruse nu clinteau şi continuau a privi, cu o indiferenţă de fiară, la tragedia sfîşietoare care se juca la picioarele lor.

Comandanții ruși promiteau, se agitau, dădeau ordinele cele mai severe, nimeni însă nu mișca.

Găsindu-se pe flancul inamicului şi avînd putinţa să pună cu uşurinţă stăpînire pe singura linie de comunicaţie pe care acesta o stabilise de curînd pela Giurgiu, *intervenția Rușilor în luptă ar fi fost decisivă.*

Inamicul strîns ca într'un cleşte, între trupele române şi cele ruse, victoria trebuia să fie de partea noastră.

Cererile de ajutor grabnic, adresate generalului Falkenhein de către Mareşalul Makensen, întăresc această convingere.

Priviţi Anexa No. 10, pe care se arată gruparea forțelor adverse pe teatrul de operaţiuni român în momentul bătăliei dela Vest de Bucureşti şi oricît de puţin pricepuţi aţi fi în chestiunile militare, vă veţi convinge fără dificultate de adevărul afirmat mai sus.

Aşa dar, din cauzele arătate, *bătălia se pierde.*

Incepe atunci, într'o zi, posomorîtă şi rece, de toamnă ploioasă, printr'o regiune lipsită de drumuri, de aprovizionamente şi de sate, cea mai grea şi mai dureroasă dintre operaţiunile militare: *Retragerea.*

Impreună cu Regele şi Căpeteniile Ţerei, trupele noastre înfrînte, încovoiate de osteneală şi de durere, desbrăcate şi flămînde, străbat, cu ochii în lacrămi, Capitala.

Ameţit de succes şi dornic de a ne distruge complect, inamicul măreşte furia atacurilor sale în tot lungul frontului nostru.

Armatele I-a şi a II-a luptă, în condiţiuni extrem de grele, cu un inamic întreit numericeşte — erau la acea

dată 42 divizii în lungul frontului român —, înarmat cu cele mai perfecţionate mijloace de luptă, oţelit printr'o îndelungată experienţă, înfierbîntat de ură pentru grelele pierderi ce suferise în munţii noştri şi orbit de glorie.

Totuş datorită timpului obţinut prin bătălia dé la Bucureşti, retragerea tuturor forţelor noastre a fost asigurată şi relativ s'a executat în bune condiţiuni.

După această bătălie, încep o serie de lupte în retragere prin ajutorul cărora armatele române, învingînd cele mai neînchipuite dificultăţi, *au reuşit să se retragă în Moldova, înapoia frontului format de Siret, unde comandamentul superior rùs dorea să ne vadă, chiar de la intrarea noastră în acţiune.*

Diferite măsuri premergătoare şi neexplicabile pentru noi în momentul cînd se executau; anumite declaraţiuni curioase, făcute de persoane cari reprezentau la noi oficialitatea militară şi politică rusă; atitudinea indiferentă şi complect pasivă pe care au păstrat'o trupele ruse în Dobrogea şi la Bucureşti; acte oficiale divulgate ulterior — raportul fostului ministru de răsboiu rus, Generalul Polivanof; — sunt atîţia factori, suficient de convingători, cari mai tîrziu ne-au făcut să ne dăm seama că intrasem pe mîna unui aliat, deopotrivă de periculos, de răuvoitor şi de perfid ca şi inamicul.

Dar în sfîrşit, cu toată superioritatea, mai mult decît sdrobitoare a adversarului, cu toată bunăvoinţa specială a puternicului nostru aliat, cu toată epuizarea fizică şi morală a soldatului nostru, forţele noastre, în mare parte complect desorganizate, au reuşit să se sustragă învăluirei şi să se retragă în Moldova de nord pentru a se reorganiza.

Roadele campaniei din 1916 erau dezastruoase.

In patru luni pierdusem: moralul şi avîntul, trei sferturi din ţară; Capitala; cea mai mare parte din bogăţia noastră naţională — petrolul, vitele şi depozitele de cereale — şi 400.000 oameni — 100.000 prizonieri, 150.000 morţi şi răniţi rămaşi în mâna inamicului şi 150.000 răniţi evacuaţi în Moldova — din cei 650.000 care formau armatele de operaţiuni.

După cum se va vedea, pierdusem totul, afară de credința nestrămutată, în triumful dreptății și setea de răsbunare în contra acelora cari, ca amici și inamici, călcau în picioarele lor trupul sacrificat, însîngerat și dezarmat al întregei Țeri.

In aceste condițiuni ajungem, către 1 Decembrie 1916, pe linia Siretului.

O sută de zile de lupte și marșuri neîntrerupte, epuizase și desorganizase complect forțele noastre, astfel încît toate aveau absolută nevoie să se odihnească și să fie refăcute.

Totuș, pentru a nu da adversarului putința să se fălească că a scos armata română complect din cauză *și mai ales pentru a nu lăsa apărarea Moldovei la discreția deplină a comandamentului rus, am fost nevoiți a continua lupta cu o parte din forțele noastre.*

S'a lăsat atunci pe front, în sectorul Oituz-Cașin, armata II-a română cu 6 din diviziile care păstrau o oarecare capacitate de luptă.

Celelalte 9 divizii au fost grămădite în nordul Moldovei și grupate într'o singură armată.

Ambele armate trebuiau să se reorganizeze în cursul iernei 1917, astfel încît în primăvara aceluiaș an să poată relua lupta.

Ce a fost pentru noi această perioadă, nu se va putea descrie.

Iarna grea, inamicul și rușii se coalizaseră cu toții pentru a ne distruge.

In contra urgiei cerești nu puteam să luptăm. Am luptat însă, cu ultima energie, în contra celorlalți.

Veniți în număr mare, pentru a ne ajuta, rușii s'au instalat în Moldova ca cuceritori.

Călăuziți fiind de această mentalitate au pus stăpînire pe toate orașele și satele, pe toate clădirile oficiale și particulare, pe toate aprovizionamentele și pe toate căile ferate. Invocând secretul operațiunilor, au impus trupelor noastre să se miște pe jos și numai pe anumite drumuri și să nu cantoneze decît în localitățile cele mai mizerabile.

Trebue însă să se ştie, că la acea epocă — în ajunul revoluţiei — toate operaţiunile lor militare, se reduceau în a jefui, teroriza populaţia, dezonora femeile şi distruge toată avuţia noastră naţională.

Pentruca să poată executa în deplină libertate planul lor infernal, stăruiau din răsputeri ca misiunile aliate, Regele, Armata, Guvernul și refugiații din teritoriile invadate de inamic, să treacă în Rusia, la răsărit de Nistru.

Era zăpadă de un metru şi un ger cumplit.

In Basarabia, nu existau şosele; peste Prut şi Nistru nu erau poduri; Căile ferate din Rușia nu puteau face faţă nici transporturilor de aprovizionare necesare frontului, astfel încît, evacuarea nu se putea face decît pe jos; în lungul drumurilor, destinate de ei retragerei noastre, nu erau sate, lemne de foc și nici depozite de aprovizionamente.

In schimb, refugiaţii şi soldaţii români erau desculți, desbrăcaţi, flămînzi, degeraţi şi istoviți de oboseala sutelor de km. pe care'i străbătuse pe jos din Oltenia prin Muntenia, pînă în nordul Moldovei.

Nu se puteau organiză din Ţară convoiuri de aprovizionamente, fiindcă 50% din caii armatei murise de frig şi foame. Mai dese ca stîlpii de telegraf, cadavrele lor au rămas înşirate în lungul tuturor drumurilor din Moldova pînă în primăvara anului 1917.

Cu toată această situație, absolut reală, și pe deplin cunoscută, atît Guvernul Stürmer, cît și generalul Zacharoff, comandantul de tristă memorie al trupelor ruse de pe frontul român, n'au ezitat de a ne forța, prin toate mijloacele de presiune, constrîngere și teroare posibile, să luăm, în condițiile arătate, drumul exilului și al morții.

Eram însă, după o scurtă dar nespus de tristă experienţă, complect edificați.

Se urmărea cu metodă și perseverenţă distrugerea forțelor militare și dezorganizarea autorităţilor noastre legale, pentru a se putea pune mai repede şi cu mai multă uşurinţă în aplicare planul infernal, conceput şi stabilit în cele mai mici detalii, chiar în ziua când acelaşi guvern semnase alianţa cu noi.

România era destinată a fi împărţită între Austria, Bulgaria şi Rusia.

Eram victima unei trădări.

Când am fost convinşi de aceasta, ne-am explicat cu prisosinţă, atît neintervenţia Ruşilor în bătălia dela Bucureşti, cît şi uşurinţa cu care au părăsit Dobrogea, cu toate că în această regiune, ca peste tot dealtfel, aveau forţe superioare inamicului.

Nu vroiam prin urmare, să mergem în Rusia, unde eram convinşi că ni se pregăteşte, cu toate formele oficiale, moartea prin foame şi umilinţă.

Eram în această privinţă susţinuţi puternic şi de aliaţi.

La rîndul nostru făcusem toate concesiunile omeneşti posibile. Deşi prin mărinimea puternicului aliat, eram acum străini în Ţara noastră, totuşi pentru a nu părăsi pămîntul strămoşesc, ne-am făcut mici, mici de tot, ne-am îngrămădit în satele cele mai sărace, departe de oraşe şi liniile ferate.

Pentrucă nu vroiam să mergem să murim în Rusia, au decis să ne facă să murim la noi în Ţară. Numai astfel se explică măsurile cu caracter distrugător, luate în contra noastră.

Sub pretext că Moldova este mult prea mică pentru nevoile operative ale armatelor ruseşti, *ne-a impus să ne restrîngem de trei ori zonele pe care se adunase, spre refacere, diviziile noastre.*

Din această cauză, soldaţii români au fost necontenit grămădiţi, astfel încît, la un moment dat, au ajuns cîte 50 într'o cameră mică şi sărăcăcioasă, lipsită de lumină şi de aer.

In acelaşi timp soldaţii ruşi, răspîndiţi în ţara întreagă, erau repartizaţi cîte unul sau cel mult doi la o casă.

Comandamentul Rus, arătînd, în contra evidenţei, că armatele lor sufere de foame, *ne-a impus să le punem la dispoziţie toate rezervele noastre alimentare.*

O sută de mii vagoane cu cereale, în mare parte ridicate cu forţa şi prin crimă, au trecut astfel în ma-

gaziile lor, tocmai în perioada cînd soldatul nostru nu avea altă hrană zilnică decît o bucată de mămăligă şi suferea cumplit de foame.

In schimb, soldatul rus era hrănit cu pâinea şi carnea noastră; cu unt, zahăr, ceai şi băutură fără măsură.

Consecinţele acestei situaţiuni n'au întîrziat a se arăta.

In luna Februarie, cînd gerul era mai aspru şi lipsa de hrană mai simţită, tifosul exantematic îşi face apariţia şi seceră cu atîta furie încît, în foarte multe părţi, nu erau braţe suficiente, pentru îngroparea morţilor.

Un regiment a pierdut 1500 din 2500 de soldaţi într'o singură săptămînă.

Cazul lui nu este izolat.

In populaţia civilă victimile nu s'au putut număra nici pînă astăzi.

Trecînd peste Prut, la noi, odată cu primele elemente ruseşti, boala a fost purtată şi răspîndită de ei de la un capăt la altul al Ţărei.

Cauzele pentru care mortalitatea a fost atît de mare, numai printre ai noştrii, nu sunt explicabile decît pentru aceia cari au avut durerea să vadă în iarna anului 1917 contrastul dintre soldatul romîn şi cel rus.

Cel dintîi era slab, palid, stins, cu stomacul gol, cu corpul în zdrenţe pe un ger de 15 grade sub zero; pe cînd camaradul şi aliatul său era gros, gras, rumen, cu corpul bine ascuns în cisme pînă la şolduri, într'un cojoc pînă la pămînt şi într'o căciulă pînă la umeri.

In aceste împrejurări penibile Armata română începe către 15 Februarie a se reorganiza. La această dată se terminase complect marşurile şi contra-marşurile impuse de necontenita schimbare a zonelor de adunare şi oamenii se grupaseră pe unităţi, iar acestea pe comandamente.

Instrucţia se facea însă în condiţiuni extrem de grele, din cauza gerului, tifosului exantematic şi a lipsurilor. Oamenii fiind desbrăcaţi nu puteau fi ţinuţi afară; săli de instrucţie nu existau; armele lipseau.

Deşi echipamentul şi armamentul necesar fusese

trimis de aliaţi, totuşi nimic nu sosea în ţară fiindcă, de la Arhanghelsk la Iaşi totul dispărea.

Aceiaşi forţă misterioasă, zădărnicea toate măsurile de salvare luate de aliaţii şi prietenii noştri.

A început atunci goana ofiţerilor francezi prin Rusia, după vagoanele încărcate cu echipament, armament şi muniţiuni pentru noi.

Procedarea a dat rezultate satisfăcătoare, astfel încît, odată cu apariţia razelor binefăcătoare ale soarelui de primăvară, soldatul român, îmbrăcat şi armat din nou reînviază.

A fost o surpriză, o minune chiar, pentru toţi aceia care necunoscînd tenacitatea, rezistenţa şi puterea de răbdare a românului, ne credeau definitiv scoşi din cauză şi pierduţi.

Mic, cu baioneta lungă şi cu tolba plină de grenade, soldatul român, bine echipat şi puternic armat, călcă mai ţanţoş şi mai impunător ca niciodată. De unde în timpul retragerei şi în cursul iernii, soldatul rus îl lovea şi îl îmbrîncea, începe acum a'l ocoli.

Dornice de a relua cît mai curînd lupta, unităţile noastre lucrau fără pregeı pentru a ajunge la înălţimea cerinţelor răsboiului modern. Sub direcţia ofiţerilor francezi, numeroase şcoli de specialitate funcţionau pe lîngă toate comandamentele.

Pe vecie vom păstra dragoste şi recunoştinţă acelora cari, cu un devotament sublim, ne-au ajutat, în toate direcţiunile in zilele noastre de durere şi de umilinţă.

In timpul cînd noi ne pregăteam să reluăm lupta, izbucneşte revoluţia rusească. Consecinţele acestei revoluţiuni sunt îndeajuns cunoscute şi după cum vom vedea, cele dintîi victime ale ei, am fost tot noi.

Totuşi continuam a ne organiza şi a ne pregăti. In timpul acesta Generalul Zacharoff este înlocuit şi odată cu sosirea Generalului Cerbatcef, se schimbă şi mentalitatea comandamentelor ruse depe frontul român.

Relaţiuni normale şi chiar amicale încep să se stabilească între ambele comandamente.

Sperîndu-se că armata revoluţionară rusă este superioară armatei ţariste, se hotărăşte reluarea operaţiunilor ofensive pe tot frontul Oriental.

Pe frontul român, operaţiunile principale trebuiau să fie executate, în sectorul Nămoloasa-Caşin de armatele a IV-a rusă, I-a şi a II-a română.

Acţiunea noastră trebuia să fie precedată de operaţiunile cari urmau să se execute de armatele Kornilof, pe frontul galiţian.

Programul primeşte un început de execuţiune.

Armatele ruse din Galiţia pornesc la atac şi încep cu un frumos succes. Lumea întreagă prinde a avea încredere în armatele revoluţionare, cînd cu iuţeala trăsnetului vine tragica veste că, aceiaşi soldaţi, pînă atunci victorioşi, au aruncat armele, au părăsit tunurile, îşi masacrează ofiţerii şi fug în învălmăşeală.

Ofensiva fiind cu totul compromisă, Kerenski a ordonat la 11 Iulie, tuturor armatelor ruse, să înceteze orice acţiune.

In acest timp armatele a II-a română şi a IV a rusă, al căror atac se stabilise prin proect a fi numai secundar, se găseau de două zile în plină acţiune.

Rezultatele acestei acţiuni au fost strălucite 116 tunuri, 62 mortiere de tranşee, 3700 prizonieri şi numeroase materiale au rămas în mâ nile celor două armate.

Inamicul se retrăgea în învălmăşeală către frontieră.

In timpul acesta, pe frontul Nămoloasa, unde armata I-a română trebuia să dea lovitura principală, 150 de tunuri grele pregăteau atacul care urma să se deslănţuiască în dimineaţa de 12 Iulie.

Cum singuri nu puteam continua acţiunea, tunul a amuţit pe întregul nostru front spre desnădejdea acelora cari, cu mâna sdravăn strînsă pe armă şi cu ochii către Bucureşti, aşteptau, setoşi de răsbunare, ziua sfîntă şi de mult dorită a atacului.

Invăţaţi cu loviturile soartei, soldaţii s'au închinat, au încleştat pumnii, au strîns dinţii şi au întors privirea lor tăioasă către aceia cari erau cauza suferinţelor şi dezamăgirii lor.

Cu sufletul strîns de groază, toţi eram cu ochii asupra Ruşilor şi ne întrebam, ce ne vom face în cazul cînd soldaţii lor vor arunca, ca şi cei din Galiţia, armele şi vor părăsi frontul. *Puţini la număr cum eram, nu aveam putinţa să ne apărăm hotarele Ţerii şi să pedepsim în acelaş timp şi pe fugari.*

Era evident că trebuia să lovim numai într'o singură direcţie. *Intre duşmanul invadator şi aliatul trădător şi jefuitor nu era greu de ales.*

In timpul acesta Galiţia toată şi Bucovina erau recucerite de inamic. *Situaţia era mai tragică ca niciodată.*

Pe când trupele române organizate, erau toate în lungul Trotuşului şi Siretului de jos, drumul către Iaşi era complect deschis. Pentru a face faţă situaţiunei se iau, de comun acord cu comandamentul rus, dispoziţiuni ca, Armata I-a română, să înlocuiască Armata IV-a rusă pe frontul dela Putna, iar această ultimă armată să fie transportată cu trenul în Moldova de nord.

Următoarele două principale motive ne-au determinat să ne oprim la această soluţiune:

Pedeoparte dorinţa de a face din toate trupele române un singur bloc, astfel încît în cazul unei eventuale retrageri, trupele noastre să formeze o massă unică; iar pe dealtăparte, siguranţa — rezultată din apariţia, la un moment dat, a 8 divizii germane în linia I-a pe un front de 15 km.—că inamicul să pregătea să atace în lungul Siretului, cu scopul de a rupe frontul de sud în două şi a cădea pe liniile de retragere ale armatei a II-a română şi a IX-a rusă.

Pe cînd operaţiunea proiectată de noi era în curs de executare, inamicul atacă brusc, în noaptea de 24—25 Iulie, aripa stîngă a armatei a IV-a rusă.

După o rezistenţă de cîteva ore, divizia 34 rusă fuge în dezordine.

Prevestită imediat, Armata I-a română, care tocmai era în curs de deplasare către noul front, aleargă în fuga mare la chemarea tunului.

Situaţiunea fiind gravă din cauză că soldaţii ruşi fugeau, diviziile româneşti sunt aruncate, pe măsură ce sosesc, în vîltoarea luptei.

Astfel, începe pentru noi, memorabila şi de toţi cunoscuta bătălie dela Mărăşeşti, în care martirii şi eroii noştri, din toate timpurile, au fost pe deplin răzbunaţi.

Mărăşeştii este răspunsul demn și nobil pe care soldatul român l'a dat tuturor acelora care, fără să'l cunoască, l'au calomniat.

Timp de aproape o lună — 25 Iulie — 21 August — şapte divizii române, aduse din cauza împrejurărilor pe rînd pe cîmpul de bătălie, zdrobesc complect cele 11 divizii, dintre cari 9 germane, cu care inamicul proiectase să îngenunche în 4 zile şi Moldova.

A fost un masacru. Cu patul puştii îndoit de izbituri, cu baioneta înfierbîntată de razele dogoritoare ale soarelui de vară, în cămaşe şi cu capul gol, soldatul nostru a înnecat în sînge valurile de asalt ale adversarului.

Indîrjirea, înfierbînţeala şi pasiunea, erau deopotrivă de mari în ambele tabere.

Atît forţele noastre cît şi ale adversarului, au fost în timpul bătăliei de două şi trei ori retrase, refăcute şi reasvîrlite iarăş în luptă.

In sfîrşit, către 21 August, tunul amuţeşte şi câmpia, de atunci celebră, se luminează. Infrînt, distrus, dezorganizat și umilit, inamicul reintră pentru totdeauna în vizuină.

O linişte binefăcătoare se lasă peste câmpia însîngerată şi înnegrită de cadavre. Se numără morţii și răniţi Sunt dureros de numeroşi.

Noi am avut 15.000 morți şi 13.000 răniţi iar inamicul peste 30.000 morţi şi tot atîţia răniţi.

In faţa a lor noştri ne vom închina deapururea cu recunoştinţă. Sacrificiul lor sublim a format, piedestalul pe care s'a ridicat, mărită, întărită şi glorioasă, România de astăzi şi de mîine.

După Mărăşeşti inamicul renunţă definitiv la orice luptă dreaptă şi începe şi în rîndurile noastre, o acţiune criminală de dezorganizare morală.

Erau ajutaţi, în această privinţă, de soldații ruşi cari, încă dela izbucnirea revoluţiei lor, se luptau din răsputeri să tragă, prin minciuni, promisiuni şi amenințări şi pe ai noştri, în apele lor.

Soldatul nostru era îndemnat, atît de unii cît şi de alţii, să părăsească frontul, să răstoarne guvernul şi să lupte pentru triumful bolşevismului.

Scopul lor nu a fost atins. *Soldatul român a rămas neclintit la postul de onoare.* Disciplina lui este şi astăzi aceeaşi. Spiritul lui de sacrificiu, devotamentul către Rege şi dragostea către Ţară au crescut.

Ţinînd seamă de greutăţile ce a avut de învins, de lipsurile pe care le-a îndurat şi mediul anarhic de care a fost înconjurat, putem afirma, fără a exagerà, că atitudinea lui de atunci şi de astăzi, formează pentru el în primul rând şi pentru noi toţi cel mai însemnat punct de onoare din tot răsboiul nostru.

După terminarea bătăliei dela Mărăşeşti un calm neobicinuit se lasă în tot lungul frontului român.

In timpul acesta în rîndurile armatei ruse anarhia lua proporţii neînchipuite

Soldaţii ruşi trec inamicului, pe parale şi băutură, armele, tunurile şi aprovizionamentele lor. Tot frontul se transformă într'o tarabă.

Au fost vîndute tunuri pe 50 coroane unul şi cai pe o sticlă de rachiu.

Netrebnicii şi trădătorii nu s'au oprit aci. Indemnaţi de inamic şi de patima lor josnică, s'au organizat în bande, au pornit prin Moldova şi au început să omoare pentru a jefui.

Mii de oi şi de vite, furate dela locuitori, au fost trecute inamicului pe bani sau pe apă otrăvită.

Toată toamna anului 1917, situaţiunea a fost îngrozitoare.

Zi şi noapte, soseau din toate părţile telegrame, prin care autorităţile şi particularii cereau ajutor în contra banditilor.

Am fost nevoiţi să slăbim frontul şi să răspîndim mai mult de jumătate din forţele noastre în toată Moldova.

Vînătoarea a fost scurtă şi în cîteva săptămîni, liniştea s'a restabilit.

Pe când duceam această luptă, intervine, în tot lungul frontului oriental, armistiţiul şi tratativele dela Brest-Litovski.

Vestea cade ca un trăsnet. Militărește și politicește eram pierduți.

Fiind de jur împrejur, înconjurați numai de inamici, armata nu mai putea face singură față unor dușmani atît de numeroși și de puternici.

Citiți studiul întocmit și predat Guvernului de Marele Cartier General, la 1 Decembrie 1917, — Anexa No. 11, — și veți puteà aprecià cu prisosință, care era situația României în acele timpuri de tristă amintire.

Evenimentele precipitîndu-se vertiginos, tîrîți de ele noi mergeam cu o iuțeală amețitoare către un sfîrșit tragic.

In ziua cînd tratativele dela Brest-Litovsk au început rușii nu mai vroiau să rămînă pe front, fiindcă inamicul le spuneà că pacea va fi încheiată în folosul lor și deci pot pleca acasă.

Convinși că așa se va întîmpla, inconștienți de crima lor, părăseau în turme nenumărate frontul și deschideau astfel inamicului larg porțile Moldovei și ale Rusiei.

După cererea Generalului Cerbatçef și a Aliaților, cari sperau în constituirea unui front ukrainian, am încercat să'i oprim cu forța.

S'a încins atunci între noi și Ruși, în spatele întregului front, dela Galați la Dorohoi, o luptă inegală, scurtă dar sîngeroasă, sub ochii și spre mulțumirea fiarei închivărate.

Ai noștri deși mult inferiori numericește totuși au învins, forțînd cetele de fugari să predea armele, sau să se reîntoarcă pe front. Cîteva din unitățile întoarse au trecut la inamic cu arme și bagaje.

De fapt lupta aceasta a fost zadarnică, fiindcă scopul urmărit nu a putut fi atins. Incetul cu încetul, toată armata rusă s'a evaporat, astfel încît, în Februarie 1918 nici un soldat rus nu mai era pe front. In schimb toată Moldova era plină de cai, tunuri, arme și căruțe părăsite.

Ultima noastră acțiune nereușind, eram în imposibilitate de a continua răsboiul și în Februarie 1918 România în agonie a fost nevoită să înceapă tratativele de pace cu dușmanul.

Ce-a urmat se știe.

Cu o brutalitate fără precedent în istoria lumei, inamicul ne-a *impus*, cu genunchiul pe piept şi cuţitul în mână, să semnăm în Martie acelaş an pacea dela Bucureşti.

Schilodiţi şi cu ştreangul de gît, eram totuş mîndri de luptele, sacrificiile şi suferinţele noastre. N'am regretat niciodată gestul făcut la 15 August 1916 fiindcă pedeoparte ne îndeplinisem o sfîntă şi strămoşească datorie; iar pedealtăparte, aveam credinţa nestrămutată că dreptatea va triumfa

Astăzi, după atîtea secole de nesfîrşite lupte, Soarele nostru a răsărit şi visul nostru a devenit o realitate: România este şi va rămîne vecinic Mare.

C. — ARGUMENTE ETNOGRAFICE

C.—ARGUMENTE ETNOGRAFICE

În prima parte a acestui studiu am arătat, în linii cu totul generale, origina şi trecutul neamului românesc. Studiul coprinde numai generalităţi istorice fiindcă, este făcut cu intenţiunea de a pune la îndemâna necunoscătorilor elementele care le sunt strict necesare pentru a aprecia cît de lung şi de însîngerat a fost drumul pe care neamul românesc l'a străbătut dela origina lui şi pînă astăzi.

Toţi acei mai sus vizaţi au putinţa să constate, chiar şi din această sumară descriere, că Românii au constituit în totdeauna o forţă şi că România-Mare este o consecinţă a drepturilor noastre istorice iar nu improvizaţia unor ambiţioşi.

Ceasul dreptăţei noastre supreme a sunat deabia după 18 secole de lupte şi sacrificii.

La chemarea lui Românii de pretutindeni au sdrobit lanţurile şi au sburat în codrii Bucovinei, la Nistru şi la Tisa unde fac din piepturile lor graniţele viitoare ale României Mari.

Am pus douăsprezece secole să ajungem unde suntem şi vom rămîne unde ne găsim fiindcă drepturile noastre nu sunt numai de natură istorică.

Pentru a concretiza această ultimă afirmaţiune am anexat la studiu o hartă etnografică imprimată la Berlin şi tabele cu date culese din ultimele statistice care au fost întocmite de Austriaci, Unguri şi Ruşi.

Examinaţi cu atenţiune atît harta cît şi tabelele şi veţi găsi repede cauzele care ne-au determinat, chiar dela începutul răsboiului European, să ne lepădăm cu atîta grabă şi bucurie de aceia pe cari printr'un act secret şi personal, îi aveam de aliaţi şi să trecem de partea ace-

lora cari în *mod firesc erau cu adevărat aliații întregului popor românesc.*

Desfaceţi harta Anexa No. 2 şi *veți constata dintr'odată cît de numeroși sunt Romînii și cît de strînse sunt rîndurile lor.*

Ţineţi seamă de graniţele care pînă acuma au tăiat în două corpul viu al aceluiaşi neam şi vă veţi explica cu uşurinţă *pentru ce armata romînească a reînviat atît de puternică în primăvara anului 1917 și a învins, în condițiunile cunoscute, la Mărășești.*

Dacă însă în acelaş timp se mai ţine seama atît de condiţiunile istorice în care poporul acesta a trăit 12 secole neîntrerupt cît şi de regimul de teroare şi exterminare la care el a fost supus necontenit în toată aceasta nesfîrşită şi întunecoasă perioadă, se poate *aprecia cît de puternică și de mare a fost conștiința lui națională și forța lui de rezistență.*

Datorită acestor invincibile şi inepuizabile mijloace, care au constituit singura noastră armă de luptă, streinii n'au putut niciodată pătrunde în casa noastră.

N'am fost niciodată cu toții, cu adevărat, uniți politicește, dar am fost întotdeauna uniți sufletește.

Graiul, portul şi credinţa noastră au fost în toate timpurile aceleaşi.

Călcați țara în lung și în lat; mergeți dela Nistru pînă la Tisa și din Maramureș pînă la Mare și veți constata pretutindeni același chip, aceiași privire, aproape același port și absolut același grai și aceiași dorință.

Situaţiunea aceasta este recunoscută de însuşi duşmanii noştri. Ei arată, în harta etnografică aci anexată, că Romînii formează un bloc impunător care predomină în toată regiunea Carpaţilor meridionali.

Comparaţi între ele toate hărţile etnografice care au fost făcute, în toate timpurile, atît de duşmanii direcţi interesaţi să ascundă realitatea, cît şi de împarţiali cercetători ai adevărului şi *veți vedea că existența, întinderea și uniformitatea blocului românesc este de toți recunoscută.*

Aşezaţi acest bloc pe harta Anexa No. 1 şi veţi constata că limitele lui se confundă aproape peste tot şi pe alocuri sunt tăiate, *de granițele care ne-au fost recunoscute de aliați prin tratatul de alianță pe care l-au semnat cu noi în August 1916.*

Transformat în cifre — vezi tabelele statistice care urmează — blocul românesc reprezintă aproape 12.000.000 locuitori.

Dintre aceștia aproape 5.000.000 au fost pînă acum sclavi în țara lor.

Astăzi braţele lor s'au încrucişat cu ale noastre peste crestele Carpaţilor şi apele Prutului şi nici o forţă din lume nu va fi în stare să le desfacă vreodată.

TABEL GENERAL

Situația populațiunilor în România ~~Mare.~~

NAȚIONALITĂȚI	România (vechiul regat cu Dobrogea)	Basarabia	Transilvania, Crișana Banat, Maramureș.	Bucovina	Total General	%
Români	6.500.000	1.100.000	3.200.000	275.000	11.075.000	70.0
Unguri			1.086.000	10.000	1.096.000	7.0
Secui			496.000		496.000	3.1
Germani (Sași-Șvabi)		42.000	670.000	68.000	780.000	4.3
Ruteni (Ruși, Ukrainieni)		257.000	23 000	300.000	580.000	3 5
Sârbi			287.000		287.000	1.7
Turci, Tătari	176.000				176.000	1.1
Bulgari	193.000	65.000			258.000	1.5
Evrei	330.000	141 000	196.000	100.000	767.000	4.8
Alte Naționalități (Greci, Poloni, etc).	230.000	23.000	165.000	37.000	455.000	3.0
Total General	7.429.000	1.628.000	6.123.000	790.000	15.970.000	100

Notă.—1. In toată regiunea cuprinsă între Tisa, Nistru, Dunăre și Mare, Romînii au o majoritate zdrobitoare. Proporția lor față de celelalte naționalități este de 70%. In realitate aceasta proporție este mult mare fiindcă populația românească aflată actualmente în Ardeal, Bucovina și Basarabia este mult mai numeroasă de cît aceia pe care o arată statisticile întocmite de inamici.

2. Examinînd harta etnografică—Anexa 2—constatăm cu uşurinţă că, pedeoparte, elementul românesc formează o massă compactă, iar pedealtăparte că celelalte elemente sunt izolate şi înnecate în blocul nostru. Această situaţiune este consecinţa evidentă a infiltraţiunilor prin ajutorul cărora inamicii noştri au căutat să spargă blocul românesc.

3. Cît de mare este vitalitatea şi puterea de rezistenţă a elementului românesc, rezultă cu prisosinţă din faptul că, timp de o mie de ani, blocul românesc s'a menţinut absolut compact, cu tot numărul spînzurătorilor şi temniţilor cu care Ungurii vroiau să ne convingă că Transilvania este locuită numai de Unguri.

4. Situaţiunea etnică ne este cu desăvîrşire favorabilă, şi în cazul cînd se examinează pe regiuni valoarea elementului românesc. Această afirmaţiune o dovedim cu însuşi datele publicate de inamicii noştrii şi arătate în tabelele corespunzătoare fiecărei regiuni. (Vezi Tabelele următoare).

In notele care însoţesc fiecare din aceste tabele se dovedeşte că, în ce priveşte Transilvania, Banatul, Bucovina şi Basarabia, ele nu corespund realităţii.

Duşmanii noştrii n'au ezitat să întrebuinţeze orice mijloc, numai să mărească numărul lor, în detrimentul elementului românesc.

5. După cum se constată din tabelul statistic al teritoriilor româneşti din fostul regat ungar (art. 5 şi 6), situaţia este pe deplin în favoarea elementului românesc; căci dacă din 1.096.000 unguri se scade 195.000 evrei şi 200.000 funcţionari, care vor pleca în Ungaria pe dată ce pacea se va încheia, rămîn numai 701.000 unguri, faţă de 11.075.000 români.

STATISTICA

Din Ardeal și teritoriile românești din fostul regat Ungar, din 1910.

Populația din:	Români	%	Unguri	%	Secui	%	Svabi	%	Slovaci	%
Ardeal	1.542.268	57.6	287.924	10.7	495.982*)	18.5	234.085	8.7	—	—
Banat	608.694	38.5	205.610	12.9	—	—	387.545	24.4	22.131	1.3
Crișana	690.144	53.7	443.236	34.4	—	—	43.381	3.3	25.536	1.9
Maramureș	261.928	52.4	148.909	29.7	—	—	9.591	1.9	455	0.09
Total	3.103.034	54.6	1.085.679	15.6	495.982	7.7	674.602	10.6	48.122	1.0

1. Aceste date sunt luate după ultima statistică făcută de autoritățile maghiare și corectată după statistica maghiară făcută pe baza confesiunilor.

2. Este de remarcat că cu toate măsurile luate de unguri pentru a spori numărul lor în raport cu al românilor, *totuși datele arătate în această statistică ne sunt favorabile.*

După cum se arată mai jos, ele nu reprezintă realitatea.

3. Pentru a spori numărul maghiarilor în dauna românilor, ungurii au întrebuințat următoarele mijloace:

a) Au socotit printre unguri pe toți aceia cari știu să vorbească ungurește, ori este îndeajuns de cunoscut că românii au fost nevoiți să învețe ungurește fiindcă altfel n'aveau acces la autorități; și

b) Au socotit tot printre unguri pe toți acei care poartă un nume unguresc. Ori, este iarăși cunoscut că autoritățile au silit populația să dea nouilor născuți nume unguerști.

4. Dovada cea mai evidentă că datele lor statistice sunt falșificate o face faptul că există o mare diferență între datele privitoare la naționalități și acelea privitoare la confesiuni.

Astfel în statistica pe naționalități ei arată că românii sunt în număr de 2.686.230 iar din statistica pe confesiuni rezultă că ei sunt în număr de 3.103.034.

Astfel în această ultimă statistică găsim că greco-

POPULAȚIEI

revăzută și îndreptată după statistica maghiară făcută pe baza confesiunilor.

Sârbi	%	Ruteni	%	Evrei	%	Alte naționalități	%	TOTAL	OBSERVAȚII
—	—	—	—	64.074	0.02	54.044	2.01	2.678.367	*) In acest număr intră mulți români desnaționalizați.
284.329**)	17.9	2 392	0.1	20.643	1.3	52.695	3.3	1.582.133	**) Se cup. mulți rom. deven. sârbi mai ales d. 1868.
2.668	0.2	939	0.07	51.105	3.9	8.933	0.6	1.285.590	
27	—	19.363	3.8	60.878	12.1	1.933	0.3	500.009	
287.024	4.5	22.794	0.5	196.700	3.0	117.605	2.2	6 046.099	

orientalii și greco-catolicii (confesiuni practicate numai de români, sârbi și ruteni) sunt în număr de 3.412.852.

Ori dacă din această cifră se scad sârbii și rutenii *prevăzuți în statistica pe naționalități rămîn 3.103.034 care nu pot fi altceva decît Români;* de oarece nici o altă naționalitate nu mai practică aceste confesiuni.

Diferența între ambele statistici este deci de 416.804.

5. Printre cei 1.085.679 maghiari prevăzuți în statistica ungurească, sunt socotiți 195.000 de evrei (care toți vorbesc ungurește) și 240.000 funcționari care după încheerea păcei vor trebui să plece în Ungaria propriu zisă.

Scăzînd aceste cifre din numărul de mai sus rezultă că elementul unguresc din ținuturile românești *se reduce la 650.679 față de 3.103.034 români.*

6. Disproporția aceasta între cele două elemente care 'și dispută dreptul de a domina în aceste regiuni va fi și mai mare în ziua cînd se vor întoarce în Transilvania:

a) Cei 300.000 români emigrați în America;

b) Cei 160.000 refugiați în România din cauza persecuțiilor politice;

c) Cei 50.000 refugiați în Macedonia din cauza persecuțiilor.

Cu aceste elemente cifra Românilor se va ridica la 3.613.034 față de 650.000 unguri.

DOBROGEA

Date istorice

1. Toată regiunea, cunoscută astăzi sub numele de Dobrogea, are, după cum vom vedea mai jos, un trecut istoric foarte strîns legat cu acela al neamului românesc.

2. In timpurile îndepărtate, antemergătoare dominațiunei romane în orientul Europei, Dobrogea a fost teritoriu tracic și zonă de influență greacă.

3. Cîți-va ani înaintea erei creștine provincia fiind cucerită de romani devine zonă de influență romană și este cunoscută în istorie sub numele de „Scythia minor".

4. Dominațiunea romană asupra acestei regiuni a ținut 700 ani.

In acest lung interval de timp caracterul ei etnic a fost cu totul modificat.

Sub influența dominațiunei romane elementul local —tracic—s'a contopit cu coloniștii latini și a dat naștere unei populațiuni cu totul nouă, al cărei caracter și obiceiuri erau romane.

Au rezistat acestei radicale transformări numai coloniile grecești care erau așezate în lungul Mărei Negre.

5. Cu începere din secolul al III-lea pînă în secolul al X-lea Dobrogea a suferit ca și țerile românești de influența vîntului pustiitor al năvălirilor barbare.

Rînd pe rînd au trecut pe aci, cu intenția de a pătrunde adînc în peninsula Balcanică, Geții, Slavii, Bulgarii, Pecinegii și Tătarii.

Dintre toți aceștia nu ne vom ocupa în mod special decît de Bulgari de oarece sunt singurii cari mai ridică astăzi pretențiuni asupra Dobrogei pe baza drepturilor istorice.

Valoarea acestor drepturi va fi analizată mai jos.

Deocamdată este necesar să arăt că pentru a opri înaintarea barbarilor către Peninsula Balcanică Romanii au ridicat între Dunăre și Mare, de la Cerna-Voda la Constanța, cunoscutul val de apărare ale cărui urme, bine reliefate, se văd și astăzi.

Valul nu a servit complect scopului fiindcă năvala a continuat și astfel 'și fac pe rînd apariţiunea şi trec pe aci, în ordinea arătată, toţi sălbaticii pomeniţi mai sus.

In secolul al VII-lea reușesc să străbată în Balcani și Bulgarii.

6. La anul 679 provincia a fost *cedată* bulgarilor de către Imperiul Roman din Răsărit.

La această epocă, atît în Dobrogea cît și în Dacia, se găsea o populație de origină română.

7. Dominaţiunea bulgară a durat 292 de ani.

Cu toate că această dominaţiune a fost destul de îndelungată, *totuși cu nimic nu se poate dovedi că noul element stăpînitor a influențat caracterul etnic al populațiunei sau a colonizat regiunea cu elemente proprii.*

Nici o urmă de nici o natură n'a fost lăsată de această dominaţiune. Din această cauză nu s'a putut încă stabili cu preciziune măsura în care s'a exercitat și caracterul pe care l'a avut.

Nu tot acelaşi lucru poate fi afirmat despre influenţa pe care a avut-o dominaţiunea exercitată de Romani în Dobrogea pînă la data cînd au cedat-o Bulgarilor.

Urmele acestei atît de îndelungate dominaţiuni sunt în Dacia și în Dobrogea atît de numeroase, de evidente şi de universal cunoscute încît nu găsesc necesar să insist asupra lor.

Cauzele care au făcut ca dominaţiunea Romană să dea rezultate atît de mari, iar dominaţiunea care 'i-a urmat să dea rezultate atît de mici, pot fi cu uşurinţă găsite dacă se cercetează raportul care exista, în ambele cazuri, între elementul conducător şi cel condus, în ce priveşte starea intelectuală şi morală.

8. La 971 Bulgaria orientală a fost cucerită de Bizantini. Cu această ocazie „Scythia minor" a trecut în

sfera de acţiune a Imperiului Bizantin şi deci prima dominaţiune bulgărească asupra provinciei a luat sfîrşit.

Mărturiile scrise rămase de la Bizantini arată că atît la această epocă—971—cît şi mai tîrziu, în secolul al XII-lea, toată regiunea strînsă între Dunăre şi Mare era locuită de „Vlahi, urmaşi ai vechilor coloni din Italia“.

Această afirmaţiune constituie desigur, ea singură, cel mai puternic susţinător al drepturilor noastre istorice şi etnice asupra Dobrogei, fiindcă pune dintr'odată în evidenţă valoarea argumentelor cu care sprijinim cauza noastră în această privinţă.

9. Din cele mai sus arătate rezultă atît fazele istorice prin care a trecut actuala Dobroge pînă în secolul al X-lea cît şi caracterul etnic pe care l'a avut regiunea atît înaintea aşezărei slavilor şi bulgarilor în Balcani cît şi după aşezarea lor prin aceste locuri.

Sprijiniţi pe aceste date puteţi acuma aprecia care dintre cele două popoare, cari 'şi dispută astăzi posesiunea Dobrogei, are realmente drepturi istorice şi etnice asupra ei.

10. Odată bine stabilit faptul că „Vlahii“ cu alte cuvinte Românii s'au găsit în Dobrogea atît la anul 679 cînd Bulgarii au devenit din întîmplare stăpînitorii ei, cît şi în secolul al XII-lea cînd dominaţiunea lor încetase de mai bine de 100 de ani, trec mai departe şi reiau firul istoric de acolo de unde l'am lăsat adică dela anul 971 cînd provincia a trecut sub autoritatea Imperiului Bizantin.

11. După anul 971, cînd Bizantinii au cucerit Bulgaria de Răsărit şi Dobrogea, începe în Balcani o perioadă foarte agitată.

Aceste agitaţiuni aveau drept cauză principală vroinţa tuturor populaţiunilor din Balcani de a se emâncipa de sub dominaţiunea Bizantină.

Cea mai importantă consecinţă a acestor frămîntări a fost aparţiunea Imperiului Vlaho-Bulgar la anul 1186.

Această nouă grupare politică a luat fiinţă *în urma luptelor duse în comun, în contra Imperiului Bizantin, de*

Vlahi și Bulgari, sub conducerea a doi frați Petru și Asan de origină Vlahi.

Imperiul Vlaho-Bulgar coprindea și Dobrogea.

Astfel fiind, cu această ocazie a încetat influența și autoritatea pe care Bizantinii au exercitat-o 215 ani — dela 971 la 1186 — asupra acestei regiuni.

12. Statul Vlaho-Bulgar datorind existența sa numai energiei conducătorilor a avut o existență foarte limitată în timp.

După o scurtă perioadă de prosperitate a început să decadă.

In timpul acestei decadențe Vlaho-Bulgarii au pierdut, nu se știe în ce împrejurări și la ce dată, toată regiunea dintre Dunăre și Marea Neagră.

La 1320 regăsim ținutul sub stăpînirea patriarhului din Constantinopol.

In consecință dela 1186 pînă pe la 1250 Dobrogea a fost sub dominațiunea dinastiei de origină Vlahă a Asanizilor; iar dela această dată și pînă la 1320 nu se poate preciza situația politică pe care a avut-o.

13. Pe la 1360 Impăratul Bizantin Ion Paleologul a pus mare parte din Dobrogea, probabil pentru o mai bună administrație și apărare, sub autoritatea Despotului Dobrotici, ruda sa și de atunci ținutul este cunoscut sub numele de „Țara lui Dobrotici"—„Terra Dobrodicii".

14. Dela Dobrotici ținutul trece pe la anul 1385, probabil prin moștenire, în stăpînirea Domnului Munteniei Mircea cel Bătrîn, care se intitulează în tratatele sale de alianță cu Polonii *„Despot al Țărei lui Dobrotici"*, iar în hrisoave *„Domn de amîndouă părțile peste toată Dunărea pînă la Marea cea Mare și cetății Dristorului*[1]*) stăpînitor"*.

15. In timpul acesta Turcii străbătuse în Europa; desființaseră la 1393 complect Bulgaria și continuînd înaintarea lor către gurile Dunărei, *cuceresc dela Mircea*

---

1) Silistra de astăzi.

toate ținuturile pe care acesta le stăpînea pe dreapta Dunărei.

Tendința Turcilor era de a înainta la Nord de Dunăre către Europa din Mijloc.

Din cauza acestei tendinți s'au dat, între Români și Turci, o serie de războaie crîncene pe urma cărora *Mircea reușește, la 1403, să asigure autonomia și integritatea Principatului Munteniei.*

In consecință, Marele Domnitor Român reintră în posesiunea *ținuturilor din dreapta Dunării*, care îi fusese răpite după 1393 și începe din nou a se numi „Domn de amîndouă părțile peste toată Dunărea pînă la Marea cea Mare".

Pe la 1420 Turcii recuceresc Dobrogea dela urmașii lui Mircea.

Din cele mai sus arătate, la acest capitol, rezultă două fapte capitale care trebuesc neapărat reținute fiindcă, împreună cu constatările care au fost făcute la capitolele 7 și 8, formează rădăcinile istorice care leagă indisolubil Dobrogea cu Țara Românească și fac din aceste două ținuturi unul și același trup.

Aceste *fapte* sunt:

a) La 1393, cînd Bulgaria a fost desființată și transformată în pașalîc turcesc, *Dobrogea făcea parte integrantă din Principatul Munteniei.*

b) La 1420 Dobrogea a fost cucerită de Turci *dela Români, iar nu dela Bulgari și după cum prea bine se știe, chiar și de Bulgari, 467 de ani mai tîrziu provincia a fost recucerită de Români tot dela Turci.*

16. Dela 1420 la 1876 Dobrogea a aparținut necontenit Turcilor.

Perioada aceasta a fost una din cele mai dureroase din tot trecutul neamului românesc.

In tot acest lung interval de timp poporul românesc a dus, de cele mai multe ori singur și foarte rar în tovărășia altora, în contra Turcilor o grea și nesfîrșită luptă, care s'a terminat la 1878 cînd, trupele ruso-române au prăbușit definitiv la Plevna o glorie care se datora slăbiciunei creștinilor iar nu tăriei Semilunei.

Cu această ocazie pedeoparte noi ne-am asigurat, prin sacrificiul sîngelui nostru, pentru totdeauna inde-

pendența și stăpînirea a două treimi din regiunea pe care o perdusem la 1420, iar pedealtăparte am ridicat de pe umerii Bulgarilor jugul pe care îl purtau dela 1393, adică de aproape 500 de ani.

17. După terminarea răsboiului s'a impus Turcilor, la St. Ștefano, să cedeze României *toată Dobrogea pînă la linia Rusciuc—Varna, ambele inclusiv.*

Hotărîrea ar fi rămas în întregime definitivă și ar fi fost desigur întărită și de congresul care a avut loc la Berlin dacă nu intervenea cunoscuta trădare.

Din cauza acestui act odios Dobrogea a fost tăiată în două, printr'o linie nenaturală care nu corespundea considerațiunilor de ordin istoric și geografic și desconsidera pe acelea de ordin etnic, economic și politic.

Astfel frîntă regiunea a fost împărțită între noi și Bulgari.

Procedarea congresului dela Berlin sau mai bine zis trădarea rușilor este origina adevărată a urei fără limită care există astăzi între aceste două popoare.

Din cauza considerațiunilor de ordin geografic, economic, politic și militar Dobrogea cu cadrilaterul, a constituit în toate timpurile una și aceiași regiune.

Pentru aceste considerațiuni *cine stăpînește partea de nord a Dobrogei implicit va trebui să stăpînească și partea ei de sud.*

Situațiunea creiată Dobrogei de congresul dela Berlin a contribuit, într'o largă măsură, *la încordarea care a domnit în Balcani după acest congres.*

18. La 1912 Turcia doborîtă de însuși slăbiciunea ei s'a prăbușit definitiv.

Pe ruinele ei a încercat să se ridice prin trădare și crimă, ca stăpînitor și dictator în Balcani, Statul Bulgar.

Sîrbii și grecii găsindu-se într'o situație militară critică, a cerut ajutorul nostru.

România a intervenit la timp și după o energică dar fulgerătoare acțiune a silit armata bulgară să ceară ertare și pace.

Astfel se încheie în August 1913 pacea dela București, prin care România a luat dela Bulgari Cadrila-

terul, reparînd astfel ea singură, numai în parte, greşala congresului dela Berlin.

Cu ocazia acestei etape, hotarul de sud al Dobrogei a fost deplasat pînă aproape de limita naturală şi istorică a acestei regiuni.

A treia etapă va urma.

Linia Rusciuc—Varna este granița strategică şi politică care va asigura din toate punctele de vedere toate interesele noastre.

Conclusiuni

In rezumat dela începutul erei creştine şi pînă astăzi politiceşte Dobrogea a aparținut:

a) 679 ani Romanilor.
b) 292 „ Bulgarilor (679—971).
c) 280 „ Bizantinilor (971—1186 şi 1320—1385).
d) aproximativ 64 „ Vlaho-Bulgarilor (1186—1250).
e) „ 70 „ Patriarhatului din Constantinopol (1250—1320).
f) 458 „ Turcilor (1420—1878) şi
g) 77 „ Românilor (1385—1420 şi 1878—1919).

Datele sunt categorice. Dintr'un total de aproape 2000 de ani, Dobrogea a aparținut Bulgarilor numai 292 de ani.

Dacă la această constatare se mai adaogă şi faptul, imposibil de tăgăduit, că dominațiunea bulgară n'a lăsat absolut nici o urmă de nici o natură în Dobrogea se poate cu uşurință aprecia importanța drepturilor istorice în baza cărora Bulgarii pretind Dobrogea.

Aceste drepturi sunt cu atît mai neexistente cu cît se ştie că din secolul al X-lea şi pînă astăzi Bulgarii n'au mai avut nici o autoritate şi nici nu au mai exercitat vre-o influență asupra acestei regiuni.

Date etnografice

I. Din punct de vedere etnografic Dobrogea prezintă au aspect foarte interesant prin faptul că în acea-

stă regiune se găsesc reprezentate toate populaţiunile balcanice.

Examinînd tabelul statistic respectiv constatăm că *cei mai numeroşi sunt Românii; deoarece ei reprezintă* $33\frac{1}{2}$% *din populaţia totală* (Dobrogea şi Cadrilaterul), *după aceia vin Turcii şi Tătarii* cu 26% şi *în al treilea rînd Bulgarii* cu 25%.

II. Pe cînd Românii se găsesc în Dobrogea din timpurile cele mai îndepărtate — vezi partea istorică — Turcii şi mai ales Bulgarii au venit ulterior, în ordinea în care sunt pomeniţi şi la datele pe care le voi arăta imediat mai jos.

Apariţiunea şi fixarea Turcilor în această regiune este o consecinţă a intereselor de ordin strategic ale Imperiului turcesc.

Sultanii au colonizat în special regiunea cuprinsă între Valul lui Traian şi Balcani cu Turci şi Tătari cu scop de a pune Imperiul la adăpostul atacurilor care erau îndreptate dela Nord prin Dobrogea.

Operaţiunea s'a executat între 1500 şi 1850.

Scopul a fost complect atins, fiindcă cu timpul s'a format în Dobrogea de sud şi mai ales în regiunea cuprinsă între Balcani şi linia Silistra-Mangalia, un bloc turco-tătar care a dat regiunei un caracter cu desăvîrşire turcesc.

La 1877, 77% din populaţia Cadrilaterului era turcească.

Bulgarii intrînd la 1878 în stăpînirea Cadrilaterului au început imediat să colonizeze regiunea cu Bulgari. In acest scop au silit pe Turci şi pe Tătari să emigreze în Asia Mică.

Cu toate acestea Turcii şi Tătarii sunt şi astăzi în majoritate în Cadrilater. La 1913 cînd Cadrilaterul a fost anexat la România, ei reprezentau 47% din totalul populaţiunei. La aceiaşi dată Bulgarii nu reprezentau decît 42% din populaţiunea regiunei.

Cu toată superioritatea lor numerică şi cu toate că s'au instalat cu mult înaintea Bulgarilor atît în Cadri-

later cît și în Dobrogea veche, totuși Turcii nu mai au azi pretenție să stăpînească aceste regiuni.

Astfel fiind Bulgarii sunt singurii cari mai contestă astăzi tăria drepturilor noastre asupra Dobrogei.

Ori am văzut că, din punct de-vedere istoric, drepturilor lor asupra Dobrogei sunt cu desăvîrșire șterse.

Pentru a trage însă conclusiuni definitive, în această privință, rămîne să stabilim, odată pentru totdeauna, ce valoare au argumentele, de ordin etnic, pe care le invoacă în sprijinul cauzei lor.

După toate constatările istorice Bulgarii sunt cei mai noui locuitori ai Dobrogei. Ei au venit în această regiune în a doua jumătate a Secolului XVII-lea și în Secolul al XVIII-lea, cu ocazia luptelor ce au avut loc între Ruși și Turci. In această perioadă populațiile creștine din Balcani erau prigonite de Turci fiindcă simpatizau pe față cu armatele rusești.

Din cauza acestor persecuțiuni foarte mulți Bulgari s'au refugiat o parte peste Dunăre, în Țara românească, unde s'au instalat prin județele Ialomița și Ilfov; iar cei mai mulți prin Dobrogea, către sudul Rusiei.

Parte din acei care fugeau în Rusia s'au oprit și instalat în satele pustiite de răsboiu din împrejurimile Babadagului și Tulcei.

Astfel au luat ființă primele colonii bulgărești în Dobrogea de Nord.

Aceste colonii au fost ulterior sporite cu elementele care mai tîrziu au vroit să se reîntoarcă din Rusia în țara lor de origină.

Trecînd prin Dobrogea au găsit pe foștii lor tovarăși foarte bine instalați și o administrație turcească care devenise îngăduitoare din cauza decadenței în care intrase Imperiul turcesc, astfel încît au renunțat de a se mai reîntoarce în Bulgaria și au rămas pe loc.

In afară de aceste colonii se mai găsesc prin unele sate din Dobrogea, Bulgari răsleți, rămășițe ai foștilor păstori care au venit din Balcani după pășune ori s'au refugiat din cauza răsboaielor.

In ce privește Cadrilaterul, așezarea Bulgarilor acolo

este de dată şi mai recentă. Afirmaţiunea o voi dovedi-o la timp cu documentele pe care ni-le pun la îndemînă chiar istoricii bulgari.

III. Odată precizată ordinea, cauzele şi data cînd Românii, Turcii şi Bulgarii, 'şi-au făcut apariţia lor în Dobrogea trec şi examinez care este, sub raportul etnografic, situaţia actuală a regiunei, pentru a se vedea dacă cel puţin din acest punct de vedere dreptatea este de partea acelora cari *au răguşit strigînd că Dobrogea trebuie să fie a Bulgarilor fiindcă este locuită de Bulgari.*

In acest scop am întocmit tabelul statistic de mai jos, în care se arată care a fost situaţia populaţiunei dobrogene:

a) La 1850 cînd Dobrogea şi Cadrilaterul erau de 450 ani sub dominaţiunea turcească;

b) La 1880 şi 1900 cînd Dobrogea aparţinea României şi Cadrilaterul Bulgariei;

c) La 1913 cînd Cadrilaterul a fost alipit României prin pacea de la Bucureşti; şi

d) In 1916 cînd am intrat în răsboiul european.

Examinînd situaţia la aceste epoci, care coincid cu fazele istorice prin care a trecut regiunea în Secolul al XIX-lea, constatăm următoarele:

1. *Relativ la partea din Dobrogea pe care am reluat-o de la Turci în 1878:*

a) In anul 1850, cînd Dobrogea veche era sub dominaţiunea turcească, Românii erau de 3 ori mai numeroşi decît Bulgarii;

b) Astăzi Românii sunt în Dobrogea de 4 ori mai numeroşi ca Bulgarii.

c) Situaţiunea populaţiei, repartizată în orăşeni şi săteni este următoarea:

98.249 locuitori orăşeni,
283.181 „ săteni.

Printre aceştia sunt:

In oraşe: Români 50.100, adică 58,6%
Bulgari 7.592, „ 8,7%

In sate: Romîni 166.325, „ 58 %
Bulgari 43.557, „ 15 %

In consecinţă atît la oraşe cît şi la sate majoritatea populaţiei dobrogene este formată din Români.

Chiar în Babadag, centrul agitaţiilor bulgare, populaţia românească este în majoritate.

d) Este de observat că dela 1850 pînă la 1913 populaţia bulgară a crescut dela 5.970 la 51.000.

Este evident că în timp de 60 ani nu era posibil ca populaţia aceasta să crească cu 756 % numai datorită naşterilor.

Noui elemente bulgăreşti au continuat să afluiască în regiune.

In sfârşit pentru a concretiza şi mai bine valoarea argumentelor etnice în virtutea cărora Bulgarii reclamă Dobrogea, am întocmit următorul tabel în care cifrele arată ceeace diplomaţii bulgari au hotărît să ascundă:

Naţionalităţi	SITUAŢIA LA:				OBSERVAŢII
	1850	1880	1900	1913	
Români	18280	40500	125000	216000	
Bulgari	5970	29440	32000	51000	

Comparînd aceste date între ele, te întrebi, fără să vrei, dacă are vre-o limită îndrăsneala acelora cari cu toate că cunosc realitatea, totuşi pretind că Dobrogea li-se cuvine lor fiindcă este locuită de ai lor.

2. *Relativ la regiunea pe care am anexat-o în 1913 din motiv de ordin strategic, economic şi politic:*

Cadrilaterul a fost locuit numai de Turci şi Tătari.

Astăzi chiar populaţiunea bulgară este tot în minonoritate cu toate că Bulgarii stăpînesc regiunea de la 1878 şi în acest timp au luat cele mai brutale măsuri pentru a sili pe Turci şi Tătari să părăsească casele şi avutul lor.

Dovada acestor afirmaţiuni o face următoarele mărturii:

a) Doctorul Miletici, etnograf şi profesor la Universitatea din Sofia, declară că la 1878, populaţia cadrilaterului era formată din 77.5½ Turci şi Tătari şi 16½ Bulgari.

b) Doctorul C. Jirecek, fost profesor la Viena şi mai tîrziu Ministru de Instrucţie Publică în Bulgaria arată în lucrarea sa „Das Fürstenthum Bulgarien“ că în tot Cadrilaterul, Rusciuc, Varna inclusiv, populaţia turcă este în mare majoritate.

Tabelul următor concretizează foarte bine situaţia descrisă de acest Bulgar improvizat şi înfocat bulgarofil.

Tabelul conţine datele statistice stabilite la 1888, exprimate în procente la suta de locuitori:

Naţionalitatea	Balcic	Bazargic (Dobrici)	Silistra	Ak Kadânlar	Turtucaia	Kas Kioi	Bazaurt	Kurt Bunar	In mediu	Observaţii
Turci	38.8	53.1	23.5	90.1	64.8	83.9	75.2	81.1	63.8	*) In mare parte găgăuţi.
Bulgari	*) 51.4	36.6	67.0	6.8	22.2	8.6	14.0	13.0	27.4	

c) Kanitz arată într'o lucrare intitulată „Bulgaria“ că între 1872 şi 1879 se află *în oraşele din Dobrogea nouă, Balcic, Cavarna, Silistra, o majoritate turco-tătară, în faţa unei minorităţi bulgare.*

d) Doctorul Launay în „Bulgarie d'hier et de demaine“ declară (pagina 146—162) că nu se aude de loc limba bulgară în aceste centre.

* * *

Din cele arătate mai sus rezultă că populaţia bulgară existentă astăzi în Cadrilater este cu totul recentă.

Dovada acestei afirmaţiuni ne este dată şi prin statistica numirilor geografice.

Astfel în județele Durostor și Caliacra se găsesc astăzi 389 sate din care 326 cu numiri turcești, 51 numiri bulgare și 12 numiri românești.

Proporția se menține pentru numirile dealurilor, rîurilor, pădurilor, etc.

IV. *Concluziuni generale:*

1. In vechea Dobrogea Românii reprezintă 57% din populația totală și Bulgarii numai 13%;

2. In Cadrilater Bulgarii reprezintă 42% din populația totală iar Turcii și Tătarii 47%;

3. In cele două regiuni, socotite împreună, sunt 223.000 Români și 173.000 Bulgari.

BUCOVINA.

Date statistice.

NAȚIONALITĂȚI	POPULAȚIA									OBSERVAȚIUNI
	In 1775	%	In 1869	%	In 1890	In 1900	%	In 1910	%	
Români	70.100	90.8	217.000	43.7	208.301	229.018	31.6	273.126	34.3	
Ruteni	2.000	2.6	180.000	36.2	268.367	297.798	41.1	303.013	37.9	
Evrei	526	0.6	47.700	9.6	—	—	—	102.919	12.8	
Germani	—	—	47.000	9.6	133.501	159.486	22.0	68.219	8.5	
Poloni	—	—	5.000	1.0	—	26.857	3.7	36.079	4.5	
Maghiari	—	—	—	—	—	9 516	1.3	10.391	1.3	
Națiuni div.	2.374	3.1	—	—	—	828	0.1	1.122	0.1	
Total	75.000	—	495.700	—	—	723.504	—	794.869	—	

Date istorice

1. Bucovina face parte integrantă din Moldova.

La 1775 provincia a fost smulsă din trupul Moldovei și anexată cu forța de Austriaci.

Actul a fost întotdeauna calificat de furt și nici o dată n'a fost recunoscut de Români.

2. In anul cînd provincia a trecut sub stăpînirea austriacă 90% din populație era Români și numai 2½% Ruteni.

3. Astăzi Rutenii sunt în majoritate în toată regiunea de Nord a Bucovinei și dacă examinăm cu atențiune o

hartă etnografică locală constatăm că Austriacii urmăreau ideia de a separa complect pe Românii din Moldova de cei din Bucovina.

In acest scop vroiau să facă în lungul hotarului care a separat pînă acuma cele două regiuni ale aceleiaşi ţeri un gard viu de Ruteni.

Planul era pe cale de executare.

O pană ascuţită de Ruteni, aproape imperceptibilă, se furişează astăzi în lungul fostei granițe şi stă înfiptă în massa românească cu tendinţa de a o despica.

Baza ei este în regiunea Cernăuţi şi vîrful către Suceava.

Din fericire ultimele evenimente a oprit la timp acest perfid procedeu de a-ţi însuşi ceeace nu-ţi aparţine.

4. Rutenii sunt de recentă apariţiune în Bucovina.

Ei au fost aduşi de Austriaci, din Nordul Galiţiei, cu scopul de a schimba caracterul etnic al regiunei.

Pentru ca operaţiunea să se facă cu cea mai mare repeziciune posibilă autorităţile austriace au dat Rutenilor pămînt gratuit şi i-au scutit de serviciul militar şi de dări

Datorită acestor procedee populaţia ruteană din Bucovina a crescut între 1775 şi 1910 dela 2.000 la 300.000.

5. Inainte de 1775 în Bucovina se găseau foarte puţini Ruteni şi aceştia erau angajaţi ca slugi la curţile moldoveneşti şi Mănăstiri.

In statistica întocmită la 1776 de generalul Splenyi, guvernatorul austriac de atunci al Bucovinei, găsim citate numai următoarele naţionalităţi: Români, Armeni, Ţigani şi Jidani.

6. Dovada cea mai evidentă că atît la începutul dominaţiunei Austriacă cît şi mult timp mai tîrziu, marea majoritate a populaţiunei era moldovenească o face următoarele fapte concrete:

a) Toate actele oficiale şi decretele de stat privitoare la Bucovina au fost redactate în româneşte pînă la 1800;

b) In primul plan de organizare al şcoalei întocmit de austriaci la 1786 se prevede ca cursurile să fie predate în româneşte şi nemţeşte.

Această stare de lucruri a fost menţinută pînă la 1865;

c) Iosef al II-lea, succesorul Mariei Tereza, vroind să organizeze administraţia Bucovinei cu funcţionari cari să cunoască limba ţerei a dispus ca ei să fie luaţi din Banat;

Acest fapt face dovada, dacă mai este necesar să mai fie făcută, că locuitorii Banatului și aceia ai Bucovinei erau de aceiași origină și aveau același grai.

d) Către 1876 toate legile austriace erau traduse în românește şi apoi afişate în Bucovina şi însfîrşit;

e) Savanţii austriaci Göhlert şi Gray afirmă că moldovenii constituesc populaţia de baştină în Bucovina.

7. Faptele citate mai sus la paragraful precedent pot fi multiplicate la infinit.

Mai citez încă cîteva pentru aceia cari se pronunţă în chestia Bucovinei fără să cunoască trecutul și situaţia decît din ceeace prind la întîmlpre din conversaţii cu pretinşii cunoscători ai istoriei sau interesaţi să stabilească anumite curente.

Astfel:

a) La 1851, erau în Bucovina 143.682 Ruteni şi 184.714 Români.

Statistica fiind făcută de Gzornig este tendenţioasă.

b) După date oficiale Românii se menţin în majoritate *pînă la 1870.*

Pînă la această dată n'a existat în Bucovina nici un om politic Rutean.

c) După 1870 guvernul austriac sporind avantajele acordate Rutenilor, aceştia au început să vie în massă.

Dela această dată înainte statisticele încep să fie favorabile Rutenilor.

8. Cea mai convingătoare dovadă, dacă mai este nevoie de ea, a drepturilor noastre asupra Bucovinei o face „Diploma Imperială“ dată în 1862 de cel mai mare impilator al Românilor fostul împărat Frantz Iosef.

In această diplomă citim următoarele:

a) „Bucovina a trecut sub coroana austriacă pe baza tratatului încheiat la 1775 *cu Turcii*“;

b) „La nord şi vest frontierile Bucovinei sunt râurile: Nistru, Serafineşti, Calaciunul şi Ceremuşul“;

c) *„Cu toate calamitățile aduse de invazia barbarilor care a durat o mie de ani, totuși Românii și-au păstrat naționalitatea, limba și obiceiurile lor“.*

d) „Dragoş-Vódă a fost întemeetorul Moldovei şi Ştefan cel Mare a luptat în contra Turcilor pentru a apăra creştinitatea şi civilizaţia“;

e) „Mănăstirile Putna, Volovăţ, Rădăuţi, Suceava, Solca, Suceviţa, Moldaviţa, Dragomirna, Prisaca, etc. sunt monumente cari au fost ridicate de Domnii Moldovei, în Bucovina, în amintirea victoriilor cîştigate şi în semn de pioasă recunoştinţă adusă „Atotputernicului“.

f) „Dela 1786 la 1790 şi dela 1817 la 1848 Bucovina a fost înglobată administrativ la Galiţia“.

„Dată fiind însă diferența de limbă, legi și obiceiuri, care exista între aceste două provincii, Bucovina a fost, după cererea populației, ridicată la rangul de Ducat și i s'a acordat autonomia administrativă“.

Dacă Bucovina ar fi fost, după cum se afirmă de cei interesaţi, într'adevăr ruteană atunci desigură că această separaţiune nu ar mai fi avut raţiunea de a fi făcută.

g) „Dieta imperială a acordat, la 25 August 1861, Bucovinei o emblemă proprie“.

Pe această emblemă se vede capul de bou reprezentat în emblema Moldovei și tricolorul românesc.

*

In toată această diplomă nu se pomenește nimic despre Ruteni.

*

9. Rutenizarea Bucovinei n'a început decît în secolul al XIX-lea cînd coroana de Habsburg a deschis între noi şi Ruteni acest mare proces istoric cu scopul de a ne angaja la o distrugere reciprocă şi a guverna astfel mai uşor ambele naţiuni.

10. *Astăzi Austria a dispărut. Procesul dintre noi și Ruteni va fi în curînd lichidat prin baionetele care sè vòr înșira cu fața către Galiția pe fruntariile lui Ștefan cel Mare.*

Toţi acei cari au venit în Bucovina nechemaţi de noi şi trimişi de alţii să-şi facă bagajele şi să plece înainte de a fi poftiţi s'o facă.

D. — CONTESTAŢIUNI

D. — CONTESTAȚIUNI

I.

Dintre popoarele victorioase, suntem singurul popor care nu ne putem bucura încă de binefacerile victoriei.

Pe măsură ce duşmanii au fost trîntiţi la pămînt decepţiile noastre au mers crescînd.

Fiecare armistițiu, nou încheiat, a constituit pentru noi o nouă și dureroasă lovitură.

La armistiţiul cu Bulgarii pare că Dobrogea a servit aliaţilor drept mijloc de transacţiune.

Din această cauză s'a pus atîta timp şi s'a consumat atîta energie pentru a da afară pe aceia care stăteau acolo fiindcă erau toleraţi, sprijiniţi chiar, de aliaţii noştri.

Totuşi ni s'a impus, se zice în binele nostru, să nu trecem cu trupele noastre în Dobrogea.

Fiind popor de ordine am ascultat. Să se ştie însă că n'am avut niciodată naivitatea să credem în seriozitatea argumentului invocat.

Situaţia este cu atît mai tristă cu cît aliaţii s'au găsit în drept să censureze, în urma cererei făcute de Bulgari, multe din actele de guvernămînt care au fost făcute de noi în această regiune.

Suveranitatea Ţerei este călcată în picioare tocmai de aceia cari, în conformitate cu angajamentele luate, sunt datori să o respecte şi chiar să ne ajute a o face să fie respectată.

Este o umilinţă pe care desigur că nu o vom putea uita vreodată.

Prin armistiţiul semnat la Belgrad s'a împărţit poporul românesc din Ardeal şi Banat în trei părţi.

O parte, cea mai mică şi mai puţin populaţă de Români, s'a aruncat Regatului Român.

Gestul a fost făcut cu eleganţa pe care o pune omul civilisat, abil şi expert, cînd aruncă unui cîine ceia ce 'i-a rămas de la un dejun copios.

Ni s'a dat a înţelege, cu delicateţa cuvenită bine înţeles, că nu merităm nici atîta.

O a doua parte, aceia care constitue inima Ardealului, a fost lăsată în ghiarele ungureşti, deşi se ştia foarte bine că întreg Ardealul se cuvine României.

Consecinţele acestei. . . . . scăpări din vedere, după unii, sau intenţionate procedări după alţii, sunt îndeajuns de cunoscute şi este zadarnic să le mai reamintesc.

Insfîrșit a treia parte, cea mai importantă, a fost predestinată să dea, într'un viitor foarte apropiat, dreptate acelora cari au afirmat, dela început, că „Societatea Națiunilor" este o utopie.

S'a aruncat în Balcani sămînţa urei între două popoare care s'au iubit şi sprijinit reciproc de cînd se cunosc.

Trebuie să se știe bine, chiar și de acei care sunt departe, că poporul român nu va depune armele decît în ziua cînd întreg Banatul va fi al lui.

Se cunosc acum destul de bine care vor fi consecinţele armistiţiului ce s'a semnat la Belgrad, fără noi şi în contra intereselor noastre.

S'a tras acolo, pe o hartă, la intîmplare, o linie artificială şi arbitrară care nu corespunde drepturilor noastre de ordin etnic şi nesocoteşte interesele noastre de ordin economic şi militar.

La 13 Noembrie 1918 s'a înfipt, la Belgrad, adînc şi cu sînge rece, un cuţit tăios în inima românismului.

Luptăm de atunci să-l scoatem şi nu am reușit încă.

Lupta noastră va continuà oricare va fi deciziunea care va fi luată de alții.

Mai tîrziu, cînd aliaţii s'au întrunit la Paris pentru a stabili bazele lumii viitoare, *am început să ne dăm bine seama că ceiace socoteam noi că era consecința unei greșeli erea în realitate paravanul înapoia căruia se ascundeau anumite intențiuni.*

Se şoptea, la început cu timiditate şi mai tîrziu s'a afirmat cu îndrăsneală, că revendicările Românilor nu vor putea fi, *în întregime*, satisfăcute.

Astfel se spune că Banatul şi cu Bucovina vor fi mutilate.

Banatul va fi împărţit între Români şi Sîrbi; iar Bucovina între noi şi un stat încă necunoscut chiar şi de acei cari vor să-l inventeze.

Cunoscînd aceste intenţiuni, instinctiv ne reamintim de tratatul nostru de alianţă din 14 August 1916. Desfăceţi-l şi veţi constata la art. III că „Franţa, Anglia, Italia şi Rusia" adică cele mai mari puteri din Europa declară în cor şi solemn că „recunosc României *dreptul* de a anexa, dela Austro-Ungaria, toate teritoriile stipulate la art. IV".

Iar la art. IV al aceleaşi convenţiuni găsiţi că graniţa este astfel fixată încît Banatul întreg şi Bucovina dela 1775, mai puţin regiunea dintre Prut şi Nistru, rămîn de partea României.

Contradicţia între angajamentul luat şi intenţiunile de astăzi ale aliaţilor este atît de impresionantă încît nu avem putinţa a o califica.

Svonurile merg însă şi mai departe. *Se mai şopteşte că ni se va impune să cedăm şi cadrilaterul Bulgariei.*

Este desigur preţul transacţiunei făcute cu ocazia primului armistiţiu semnat în Balcani.

De astă dată gluma devine cu atît mai tragică cu cît aliaţii noştri au socotit că este înţelept şi prudent să se poarte cu noi tot aşa după cum s'au purtat Ruşii la 1878.

Răsfoiţi din nou tratatul, mai sus pomenit, şi nu veţi întîrzia a constata că aceiaşi aliaţi au declarat, cu aceiaşi solemnitate, că *„garantează integritatea teritorială a Regatului Român în toată întinderea frontierilor sale actuale"*.

In „frontierile actuale" se cuprindea, cînd s'a semnat tratatul şi cadrilaterul.

Cu alte cuvinte, cele patru Mari Puteri sunt decise

a nu respecta nici integritatea aspirațiunilor noastre nici integritatea teritoriului românesc.

Aceasta înseamnează că tratatul nostru este pe cale de a fi prefăcut, dacă n'a fost deja, într'un „simplu petic de hîrtie“ chiar de aceia cari s'au ridicat pentru a pedepsi, după cum se cuvenea, *pe autorii acestei imoralități de Stat.*

Se zice însă că tratatul nostru de alianţă nu mai există fiindcă, virtualmente el a căzut în ziua cînd ne-am dus la Bucureşti să tratăm, separat, pacea cu Germanii.

Dacă această afirmaţie triumfează atunci nu mai încape nici o îndoială că *România este acuzată de trădare.*

In acest caz nu mai avem ce căuta la conferința păcei, deoarece nu este admisibil, — ar fi imoral, — ca trădătorii să stea pe aceași bancă cu acei pe cari 'i-au trădat.

Din momentul ce suntem alături cu toţi ceilalți aliaţi însemnează că nu am fost calificaţi de trădători și implicit tratatul nostru rămîne în picioare.

Din contră, el are o valoare cu atît mai mare, cu cît nu noi ci aliaţii noştri sunt vinovaţi că România, deşi victorioasă, a fost totuşi nevoită să îngenunche la Bucureşti pe mormîntul aspiraţiilor şi victimelor ei.

In consecință nu numai că nu primim să fim acuzați, dar acuzăm.

Acuzăm cu atît mai mult cu cît dela început și pînă la sfîrşit aliaţii sunt aceia cari n'au respectat angajamentele luate.

Din această cauză am suferit dezastrul din 1916, lipsurile şi umilinţele din 1917 şi 1918.

Această afirmaţiune fiind îndeajuns de dovedită n'are nevoe de a fi prea des repetată.

Citez la întîmplare numai cîteva din cazurile cari sunt mai caracteristice.

Se ştie că tratatul nostru de alianţă era dublat de o convenţie militară.

In această ultimă convenţie s'a stabilit printre altele şi următoarele :

a) Armata Rusă se angajează să acționeze cu toată

energia pe tot frontul austriac, în scopul de a asigura mobilizarea şi concentrarea armatei române. *Această acţiune va fi în special ofensivă şi viguroasă pe frontul Bucovinean*". Art. II.

Reamintesc acelora cari n'au cunoscut această convenţie *că angajamentul n'a fost ţinut.*

Armatele cu care Brussiloff opera pe frontul galiţian n'au făcut absolut nici-o mişcare, şi

b) „Aliaţii se angajează a face ca mobilizarea şi concentrarea armatei româneşti să fie precedată de o viguroasă ofensivă care va fi executată de armatele aliaţilor pe frontul dela Şalonic".

Acţiunea trebuia „să înceapă la 7|20 August 1916 adică cu opt zile înainte de intrarea noastră în acţiune". Art. III.

Intreaga lume ştie că această operaţiune n'a avut loc şi aliaţii cunosc desigur şi cauzele pentru care operaţiunea proectată şi promisă nu s'a putut executa.

Nimic nu poate caracteriza mai bine şi mai tăios această călcare a angajamentului luat ca următoarea reflecţie care a circulat din soldat în soldat, dela o aripă la alta a armatei româneşti, în timpul grelelor lupte pe care le duceam *singuri* în toamna anului 1916:

„Ah! Sarrail, Sarrail".

„Noi ne batem şi tu stai".

In aceste două rînduri găsiţi principala cauză a înfrîngerei dela Turtucaia.

Consecinţele inacţiunei care a domnit pe frontul galiţian şi dela Salonic, în momentul intrărei noastre în acţiune, se cunosc. Armata română, atacată din toate părţile de forţe inamice superioare a fost dureros înfrîntă fiindcă a rămas complect izolată.

Campania din 1916 a fost pierdută de noi numai din această ultimă cauză. Soldatul nostru pierduse complect moralul. Plecase la răsboiu cu convingerea că la atac, pe creasta parapetului, se va întîlni cu toţi marii şi puternicii săi aliaţi. Cînd a ajuns însă pe culmele Carpaţilor s'a uitat în toate părţile şi a constatat cu înfrigurare că era complect abandonat.

Dar lucrurile nu s'au oprit aici.

Din cele arătate în partea întîia a acestui studiu, la Capitolul „Ultimul sacrificiu", s'a putut constata că faptele, mai sus petrecute, nu constituesc decît începutul desamăgirilor noastre.

A urmat după aceia:

Retragerea în Moldova; tifosul exantematic; foametea; lipsurile și umilințele cele mai îngrozitoare; jefuirea ței de către Ruși; revoluția lor; Mărășeștii; părăsirea frontului de luptă și descoperirea Moldovei și a flancurilor forțelor noastre; după cererea aliaților lupta cu bolșevicii, pentru a-i constrînge să rămînă pe front, timpul necesar armatei Ucrainiene, în care se punea mari speranțe, să se organizeze; după aceia, tot după cererea aliaților, lupta alături de bolșevici în contra ucrainienilor cari semnase cei dintîi pacea dela Brest-Litovski; și în sfîrșit pacea dela București cu tot cortegiul ei de umilințe.

Cînd astfel s'au petrecut lucrurile, mai este cu putință să fim acuzați de aliați că i-am părăsit?

Dar cine a fost cauza tuturor nenorocirilor noastre?

Rusia.

Cine a fost Rusia?

Aliata principală a aliaților noștri.

Ce angajamente au luat aliații față de noi?

Să ne sprijine și să procure armatei materialele de care avea nevoie pentru a lupta în bune condițiuni.

Au făcut-o?.

Nu.

In astfel de condițiuni putem noi să fim acuzați că nu ne-am ținut de angajamentele luate?.

Dar care erau aceste angajamente?.

Să intrăm în răsboiu alături de aliați pentru ca, *împreună cu ei*, să răpunem pe inamic.

Am intrat în răsboiu și nu numai că n'am fost nici odată sprijiniți de aliați dar am fost trădați de aliatul aliaților noștrii și siliți să ne batem în același timp și cu inamicii și cu Rușii.

Era aceasta în program?

Cine ar putea avea cinismul să facă o astfel de afirmațiune?

Puteau 15 divizii româneşti, înconjurate de toate părţile de inamici, fără muniţiuni, hrană, echipament şi bani să continue mai departe lupta în contra a 60 de divizii inamice?

Cînd s'a pus această gravă problemă, Comandamentul suprem român s'a oprit la una din următoarele două soluţiuni:

Pacea în orice condiţiuni, fiindcă eram convinşi că victoria va fi, mai tîrziu, tot a noastră, sau retragerea în Rusia.

S'a adoptat prima soluţiune fiindcă retragerea în Rusia nu era posibilă atît din cauza anarhii care era stăpînă acolo cît şi din aceia că armatele Austro-Germane pătrunsese în Ucraina şi Basarabia pînă la Smerinka şi Mohilev. In acelaşi timp forţele noastre se găseau pe frontiera de Vest a Moldovei, unde aşteptau, după asigurările date de aliaţi, cu înfrigurare şi nerăbdare sosirea trupelor de voluntari Ruşi, de Ceho-slovaci şi de Sîrbi.

Aceste ajutoare n'au sosit niciodată şi nici nu mai era posibil să sosească.

Atunci am înfăşurat stindardele şi am întrerupt lupta, convinşi fiind că ne făcusem, faţă de aliaţi şi de noi, mai mult decît datoria.

Cu toate acestea ne vedem astăzi calomniaţi.

Trebuie însă să se ştie că, *nu noi putem fi făcuţi responsabili de pacea dela Bucureşti.*

Responsabili sunt aceia cari n'au avut, la timp, energia necesară să împiedice atît trădarea Rusiei ţariste, cît şi trădarea Rusiei revoluţionare.

Pacea dela Bucureşti este o consecinţă. *Cauza ei este revoluţia rusească şi Brest-Litovski.*

Noi am fost victima şi alţii călăii.

Cea mai bună dovadă că dreptatea este de partea noastră o face faptul că, la conferinţa păcei, România stă alături de aliaţi.

Aliaţii însă au nevoie să dispună, pentru anumite motive şi interese, de o complectă libertate de acţiune faţă de noi.

Trebuie să se mai ştie însă că ori cît de occidentali

sunt ei şi de orientali suntem noi, totuşi am priceput dela început care este cauza zgomotului care circulă, numai printre culise, că tratatul nostru de alianţă este desfiinţat de pacea dela Bucureşti.

Pricepem, în acelaş timp, că acest svon este destinat a forma un anumit curent astfel încît opinia publică mondială să găsească, la momentul oportun, justificate mutilările ce se vor aduce Romîniei.

Orice s'ar spune şi orice motive s'ar invoca tratatul nostru de alianţă există încă. El constitue un drept sfînt la nostru şi legalmente aliaţii nu pot să-l mototolească şi să-l arunce înnainte de a-l executa întocmai.

Dacă o vor face atît mai rău pentru acei care au acceptat o mentalitate pe care au combătut-o cu atîtea sacrificii. Noi însă suntem astăzi complect edificaţi.

Drepturile noastre vor fi călcate în picioare şi dacă aşa se va întîmpla, atunci să se ştie că poporul acesta nu va muri înnainte de a se răsbuna.

Români! Uniţi-vă!

Nu mai aveţi încredere în cuvîntul şi iscălitura nimănui.

Toate tratatele au devenit „petice de hîrtie". Nu ne mai rămîne decît să strîngem bine arma în mînă fiindcă lupta noastră va continua pînă ce graniţele Românjei Mari vor fi acolo unde este drept şi cinstit să fie.

Noi nu putem semna sentinţa care va cuprinde mutilarea noastră, pentru motivele pe care le arătăm mai jos pentru fiecare caz în parte.

II.

Bucovina.

Nu putem renunţa la regiunea cuprinsă între Prut şi Nistru pentru următoarele motive:

1. Oraşul Cernăuţi cel mai mare centru politic, cultural, economic şi militar al Bucovinei ar rămîne chiar pe frontieră.

2. Sursele de apă care alimentează acest oraş se găsesc în această regiune.

3. Singura şosea care leagă Cernăuţii cu Hotinul trece tot prin această regiune.

4. Singura cale ferată care leagă Bucovina şi Nordul Moldovei cu Nordul Basarabiei trece dela Cernăuţi la Noua Suliţă tot prin acest teritoriu.

Dacă această cale ferată se pierde, relaţiunile economice între cele trei regiuni, indicate mai sus, vor fi cu totul compromise fiindcă cea mai apropiată cale ferată care ar putea face această legătură trece pe la Iaşi, Bălţi, Ocniţa, făcând un ocol de 250—300 km.

5. La cel dintîiu conflict armat cu vecinii noştri, oraşul va fi la complecta discreţie a adversarului.

6. Insfîrşit deşi această regiune este astăzi în parte rutenisată, totuşi se poate dovedi cu uşurinţă că această rutenisare s'a făcut prin forţă. Baza este şi astăzi tot românească.

La 1775, cînd Bucovina ne-a fost răpită, ţinutul era în întregime locuit de Români şi era cuprins în graniţele provinciei.

III

Cadrilaterul.

Nu putem renunţa la cadrilater pentru următoarele motive de ordin militar şi economic:

1. Avem o bază mai mare la Mare.

2. Avem putinţa să construim la Mangalia un port militar şi să facem o flotă.

Pînă la anexarea cadrilaterului această necesitate n'a putut fi realisată fiindcă pedeoparte Mangalia era numai la 7 km. de frontieră, iar pedealtăparte, între Mangalia şi Gurile Dunărei coasta nu se pretează la organizarea unui port militar.

3. Se pune în siguranţă linia ferată care face legătura între ţară şi mare.

4. Aceasta este singura arteră prin care se poate face pe mare schimbul de mărfuri între noi şi străinătate pe tot timpul cît Dunărea este îngheţată 3—4 luni pe an.

5. Ne dă putinţa să punem Muntenia, şi capitala ţerei la adăpostul unui atac bruscat, fiindcă prin prezenţa trupelor noastre în cadrilater se ameninţă în flanc operaţiunile pe care Bulgarii ar încerca să le execute în

Temeinicia acestui argument o face chiar modul în care a acționat Mackensen în 1916, în contra noastră, pe frontul de Sud.

Intr'adevăr, pentru a putea ataca în bune condițiuni Bucureştii, Mackensen a împărțit acțiunea în două.

Mai întîi a atacat la Turtucaia şi a respins forţele noastre din cadrilater pînă la linia Cernavoda-Constanţa.

In timpul cînd operaţiunea era în curs el pregătea mijloacele necesare pentru a executa trecerea Dunărei între Zimnicea şi Giurgiu.

Acțiunea în acest sector n'a început decît după ce forțele ruso-romîne din Dobrogea au fost imobilizate și suficient îndepărtate de sectorul care fusese ales pentru trecerea Dunărei.

6. Concentrarea cu repeziciune a forţelor noastre în Dobrogea şi mai ales manevrarea lor, între cele două maluri ale Dunărei, nu este posibilă decît numai dacă cadrilaterul aparţine României.

Din cauza bălților aflate în tot lungul Dunărei, dela Silistra şi pînă la Sulina, nu se pot arunca în acest sector poduri decît la Hîrşova, Brăila şi Tulcea.

Din punctul de vedere militar situaţiunea aceasta are inconveniente atît de mari în cît în aceste condiţiuni o apărare directă a Dobrogei este aproape imposibilă şi mai ales foarte riscată.

Dovada acestei afirmaţiuni o face modul în care s'au desfăşurat în 1916 operaţiunile în Dobrogea.

In ziua cînd trupele ruso-române au ajuns în apropierea frontului Cernavodă-Constanţa, Dobrogea a fost virtualmente pierdută.

De îndată ce podul dela Cernavodă a fost distrus trupele au fost cuprinse de panică fiindcă ştiau că nu mai au pe unde trece Dunărea în cazul unei noui înfrîngeri.

Dacă însă cadrilaterul face corp comun cu Dobrogea atunci manevrarea trupelor, între cele două maluri ale Dunărei, se poate face cu uşurinţă în sectorul Turtucaia-Silistra unde Dunărea n'are decît un singur braţ; însfîrşit.

7. Nu putem renunţa la cadrilater şi pentru o chestiune de amor propriu naţional.

Dacă un popor, victorios cedează, din teritoriul său propriu, învinsului, atunci nu mai încape nici o îndoială că victoriosul suferă consecinţele învinsului şi învinsul pe acelea ale victoriosului.

In astfel de condiţiuni ar fi preferabil să fii întotdeauna învins

Ori moralmente şi materialmente lucrul nu este normal posibil.

IV.

Banatul.

Nu putem renunţa la Torontal pentru următoarele motive:

1. Din timpurile cele mai vechi şi pînă astă-zi regiunea cuprinsă între munţi, Mureş, Tisa şi Dunăre a constituit una şi aceiaşi provincie.

2. Torontalul este grînarul care aprovizionează celelalte două judeţe ale Banatului care, din cauza terenului n'au putinţa să facă agricultura.

Pedealtăparte regiunea deluroasă a Banatului a aprovizionat întotdeauna, cu lemne, cărbuni, piatră şi fructe regiunea de şes a Banatului.

Aceste consideraţiuni de ordin economic au făcut să se stabilească, între cele două regiuni ale Banatului, relaţiuni care nu pot fi astă-zi rupte fără a lovi puternic în interesele vitale ale locuitorilor întregului ţinut.

3. Prin cedarea Torontalului se stabileşte între noi şi Sîrbi o frontieră cu totul artificială, ceiace din punctul de vedere militar este deopotrivă de rău pentru ambele ţări.

4. Motivele de ordin istoric, etnic şi militar invocate de Sîrbi sunt neîntemeiate:

a) *Din punct de vedere istoric* Banatul şi cu el şi Torontalul n'au aparţinut politiceşte niciodată Sârbilor.

b) *Din punct de vedere etnic* superioritatea pe care o pretind că o au Sârbii în Torontal cade faţă de marea majoritate pe care o au Românii în întregul Banat—vezi tabelul statistic, pag. 50—51.

Această superioritate provine din faptul că împărţirea

administrativă făcută de Unguri la 1872 s'a stabilit prin linii perpendiculare trasate între Dunăre şi Mureş.

Dacă împărţirea administrativă s'ar face prin linii orizontale paralele cu Dunărea şi Mureşul, superioritatea numerică ar fi de partea noastră în toate judeţele.

c) *Din punct de vedere militar* Torontalul nu poate acoperi Belgradul, în cazul unui eventual conflict armat între noi şi Sârbi fiindcă, trupele de acoperire concentrate în acest spaţiu îngust ar risca să fie aruncate în Dunăre şi Tisa a doua zi după isbucnirea conflictului.

5. In sfîrşit, nu trebuie să se piardă din vedere că, între noi şi Sârbi, n'a existat pînă acum, decît relaţiuni frăţeşti.

In ziua cînd Torontalul va fi în mod arbitrar rupt din trupul Banatului noi nu vom mai putea întinde nici odată o mînă prietenoasă acelora pe care i-am ajutat în momentele lor grele.

Un viitor conflict armat, provocat de această chestiune, nu este exclus şi atunci, ori suntem învinşi şi pierdem tot Banatul, ori învingem şi luăm pe lîngă Torontal tot ţinutul Timocului, unde sunt în mare numar Români.

— SFÂRŞIT —

La întocmirea acestui studiu m'am folosit de poveţele şi lucrările Domnilor profesori N. Iorga, Onciul şi Emil Panaitescu, cărora le mulţumesc cu recunoştinţă.

MARELE CARTIER GENERAL

BIROUL OPERAŢIILOR

ANEXA 11.

No. 5369 din 1 Decemvrie 1917.

către

Domnul Ministru de Răsboiu.

CONSTATĂRI ŞI APRECIERI ASUPRA SITUAŢIUNEI ACTUALE A ARMATEI ŞI ŢĂRII ROMÂNEŞTI.

Nota de faţă are de scop a arăta:

A) Care este actualmente situaţia. { Generală / Politică; şi / Militară.

B) Faţă de această situaţiune care sunt soluţiunile; şi

C) Ce concluziuni trebuiesc trase.

* * *

I. *Situaţia generală.*

Tragică din următoarele cauze:

a) Poporul şi chiar Armata sunt ameninţate de foamete;

b) Mizeria fiziologică care domneşte peste tot şi lipsa de mijloace, fac ca populaţia să fie la complecta discreţie a celor mai grozave epidemii.

Mortalitatea, printre copii, a atins un procent de 60%; iar tifosul exantematic a reapărut;

c) Regele, Guvernul şi Poporul trăesc sub teroare. Provocătorii şi conducătorii anarhiei ruse fac toate sforţările pentru a antrena şi această ţară în prăpastia în care au aruncat pe soldatul şi ţăranul rus;

d) Moldova a fost, este şi continuă a fi devastată de soldaţii ruşi, cari izolaţi şi chiar organizaţi în bande, fură, omoară şi distrug, fără ruşine sau teamă de răspundere.

Toate aceste crime odioase se petrec, pe o scară din ce în ce mai întinsă, ziua şi noaptea, fără milă sau teamă de păcat, sub ochii şefilor lor, ai aliaţilor şi ai autorităţilor noastre neputincioase.

Din această cauză ultima şi modesta noastră avuţie naţională — vite, maşini agricole, mine, căi ferate, fabrici şi gospodării — este pe cale de a fi complect distrusă. Insfîrşit:

e) Ce este mai mult, populaţia este insultată, brutalizată şi terorizată; iar mamele, soţiile şi surorile soldaţilor noştri sunt dezonorate.

* * *

Aceasta fiind, fără îndoială, aspectul real şi adevărat sub care se prezintă astăzi situaţia noastră generală, este surprinzătoare abnegaţia şi devotamentul acestui popor care cu toate aceste suferinţi şi umilinţi continuă încă a tolera, a răbda şi a se resemna.

In aceste condiţiuni, mă întreb care alt popor n'ar fi întors încă spatele la inamic, iar arma, pumnii şi dinţii în contra bunului şi mărinimosului său aliat?

II. *Situaţia politică.*

Indescriptibilă.

Cunoaşte cineva în lungul curs al vremurilor un individ, o ţară, un popor care să se fi găsit cîndva în situaţia noastră de azi; şi care să fi trăit, o clipă măcar, grijile, durerile, decepţiile şi umilinţele pe cari Poporul Român le trăeşte din ziua intrării sale în răsboiu şi mai cu seamă din ziua isbucnirii revoluţiei ruseşti?

Există oare în Istoria lumii o singură pagină care să fie atît de neagră ca aceea pe care Poporul Român o scrie astăzi cu sîngele său?

Desigur că nu.

Totuş, oricît de dureroase şi oricît de grele sunt zilele ce trăim, speranţele noastre sunt şi vor rămîne intacte, orice s'ar mai întîmpla.

Luptăm pentru triumful libertăţei şi al dreptăţii.

Luptăm pentru desrobirea a 130.441 km. p. locuiţi de peste 4.000.000 români cari de mai bine de o mie de ani trăesc în umilinţă şi sub jugul celei mai negre dintre sclavii.

Luptăm pentru răzbunarea martirilor şi morţilor noştri.

Iată de ce cauza aliaţilor noştrii a fost, este şi va rămîne în primul rînd, propria noastră cauză.

Iată pentru ce în ziua cînd Anglia şi Franţa s'au hotărît să ridice mănuşa ce li s'a aruncat, toţi Românii, fără excepţie şi deosebire, din toate Ţările şi din toate clasele, s'au rădicat şi într'un singur glas au strigat cu tărie şi din convingere:

„Acum ori niciodată“:

Ţară mică însă, săracă, *nepregătită milităreşte şi mai presus de toate şi izolată, avea un suflet — o forţă morală, — dar nu reprezintă o putere reală decît dacă ar fi fost întrebuinţată cu energie, iuţeală şi numai la momentul oportun.*

Altfel era menită să fie repede anihilată şi chiar distrusă.

In contra acestei evidenţe, Armata română intră în răsboiu într'un moment pe care n'a avut libertatea să şi-l aleagă şi care nu i-a fost impus de duşman.

Tratatul de alianţă nefiind respectat, iar ajutorul direct şi indirect promis de aliaţi nevenind la timp, după un marş victorios, de scurtă durată, Armata română complect izolată, este nevoită să se retragă pentru a apăra, la frontieră, teritoriul naţional.

După 2 luni de rezistenţă eroică, în contra unui inamic superior ca număr, înzestrat cu ultimile mijloace de luptă şi cu o experienţă îndelungată, trupele noastre

bătute, obosite şi dezorganizate, sunt nevoite să cedeze munţii şi să deschidă duşmanului larg porţile Ţerii.

O ultimă şi eroică sforţare, făcute cu forţe adunate şi organizate în grabă, mare parte armate cu puşti pe care nici nu le cunoştea, este zdrobită pe Neajlov, la apus de Bucureşti, unde ca şi în Dobrogea, bătălia pe trei sferturi cîştigată, se pierde din cauza unei îndeajuns de cunoscute şi odioase trădări.

După această ultimă şi supremă încercare, făcută cu scopul de a asigura retragerea armatelor care operau în munţi, de a salva onoarea şi ţara, a început pe un timp îngrozitor, printr'o regiune lipsită de drumuri, de aprovizionamente şi de sate, cea mai dificilă şi dureroasă dintre operaţiuni:

Retragerea.

Ce a urmat se ştie.

Soldaţii români, desbrăcaţi, dezarmaţi, dezorganizaţi, zdrobiţi de oboseală şi de foame, s'au retras înapoia frontului şi de aci în Nordul Moldovei unde pe lîngă lipsa de hrană şi adăpost, îi aştepta: un ger cumplit, tifosul exantematic, neîncrederea, desconsiderarea şi chiar dispreţul propriilor săi aliaţi — fiindcă foarte puţini au fost aceia care au căutat să-şi explice cauzele care au provocat această stare de fapt.

In aceste condiţiuni, soldatul şi ofiţerul român nepierzînd curajul şi încrederea a îndurat toate cu resemnare, s'a pregătit în taină; iar la Mărăşeşti s'a răzbunat.

Astăzi armata română există; reprezintă o forţă şi fiind setoasă de răzbunare, nu are altă dorinţă decît de a omorî şi muri.

O fatalitate crudă, fără precedent în istorie, n'a încetat însă de a urmări deaproape acest atît de încercat popor.

Barca noastră purtată vertiginos de vînturi, pluteşte astăzi pe o mare îngrozitoare.

Pentru noi nu există, în situaţia actuală, un port de refugiu.

Nu aveam o linie de retragere.

Nu există o scăpare.

Aliaţi sunt departe!

In astfel de condiţiuni, oricît de înţelept, de energic, de vînjos şi de perseverent ar fi cîrmaciul, barça nu poate fi condusă.

Lumea întreagă este cu noi şi cu toate acestea nimeni nu ne poate ajuta.

Numai un miracol ne poate scăpa.

Sau marea se linişteşte imediat — pacea generală, ceiace este imposibil, — sau un port de scăpare apare la orizont,—Rusia toată sau numai Rusia de Sud se redeşteaptă, ceiace iarăşi este glumă.

Aceasta este situaţia noastră politică.

Totuş, oricît de mari ar mai fi suferinţele şi oricît de neînvins greutăţile, arma nu trebuie aruncată din mînă.

Salvarea şi triumful cauzei noastre stă numai în: răbdare, suferinţă şi mai ales în perseverenţă.

III. *Situaţia militară.*

Dezastruoasă, din următoarele cauze:

a) Inconjuraţi de toate părţile de inamici. Dintre toţi cei mai de temut sunt Ruşii fiindcă, de şi aliaţi se poartă cu noi mai rău ca inamicii şi nu pot fi trataţi ca inamici fiindcă sunt încă aliaţii noştri.

b) Fără nici o speranţă în posibilitatea celui mai mic ajutor.

c) Fără niciun loc de refugiu;

d) Fără linii de retragere;

e) Fără depozite de hrană şi de muniţiuni; şi în sfîrşit:

f) Fără bani, fără adăpost şi fără a avea putinţa de a ne procura echipamentul a cărui lipsă nu va întîrzia a se resimţi din primele zile ale retragerei.

* * *

Avînd în faţă şi în coastă inamici, iar în perspectivă în spate: groază, ger şi întuneric, armata română se găseşte într'o situaţie necunoscută pînă acum în istoria militară.

1812 se va repeta.

Astfel se prezintă problema militară pe care comandamentul suprem român este chemat să o rezolve, să-i găsească soluţiunea cea mai raţională şi să o aplice cu cea mai mare energie.

IV. *Soluțiuni*:

Teoretic sunt multe; cu adevărat practice nici una. Aşa dar avînd în vedere; dezorganizarea mereu crescîndă care tinde a descompune complect armata rusă, anarhia teribilă care domneşte în Rusia; depărtarea şi deci neputinţa aliaţilor de a ne da imediat un sprijin direct şi real; problema noastră politico-militară nu poate fi rezolvată decît printr'una din următoarele soluţiuni:

1. *O pace separată fără autorizația și consimțimîntul categoric și leal al aliaților.*

Avantaje:

a) Salvăm, poate pentru un moment, existenţa şi independenţa ţării;

b) Salvăm armata şi materialul de răsboiu;

c) Salvăm ultima noastră avuţie;

d) Cu ajutorul trupelor vom putea organiza în lungul liniilor de retragere ale armatelor ruse puternice şi numeroase posturi pentru a împedica pe ruşi, în mersul lor către Prut, să mai distrugă ce a mai rămas de distrus;

e) Scoatem, cu un moment mai de vreme, de sub dominaţiunea străină, fără a micşora suferinţele populaţiei, teritoriul ocupat; şi

f) Ne putem pregăti, pentru a face faţă evenimentelor cari pot urma după încheerea păcii generale.

Desavantaje:

a) După cum am părăsit pe cei cu care în contra voinţei noastre, eram aliaţi în timp de pace, părăsim, tocmai în momentul cînd avem mai multă nevoie de ei, pe aliaţii noştri adevăraţi.

b) Această părăsire poate fi calificată de trădare şi ca atare poporul, Ţara și generațiile viitoare vor suferi consecințele acestui act odios care ne va descalifică

pentru totdeauna şi ne va ridica dreptul să aspirăm la libertate, independenţă şi întregirea neamului.

Fapta aceasta vă paa sa amarnic asupra noastră în toate veacurile viitoare şi ne va atrage desigur ura şi blestemul urmaşilor noştri.

c) Sacrificiile de tot felul, — în oameni, morale şi materiale — făcute pînă acuma, vor rămîne inutile;

d) In loc să ne realizăm visul pe care îl urmărim şi pentru care luptăm de veacuri, ne vom micşora.

Cu alte cuvinte în loc să ne întregim şi să dăm tuturor fraţilor noştri putinţa de a respira şi trăi în libertate, din contră pe cîteva zeci sau sute de mii din copii acestei nefericite Ţeri îi aşteaptă trista şi nenorocita soartă de a trece într'o neagră sclavie, unde vor trebui din cauza nebărbăţiei, nevredniciei şi egoismului generaţiei actuale, să trăiască, ultimele lor zile, sub călcîiul murdar al unor duşmani odioşi şi brutali;

e) Suntem complectamente la discreţia adversarilor care ne va impune, desigur, condiţiuni dureroase şi umilitoare, cedări teritoriale şi concesii militare şi economice;

f) Viitorul politic, militar şi economic al Ţerii complectamente compromis.

Intre o Bulgarie şi o Ungarie mare şi lipsită de aliaţi, România nu va putea trăi.

g) Chiar dacă inamicul ne va pune condiţiuni acceptabile nu trebuie să se piardă din vedere că a doua zi după ce va fi complect victorios va căuta sau inventa orice pretext pentru a ne impune condiţiunile pe care le va dori şi la care acum se abţine, neavînd complecta libertate de acţiune;

i) In sfîrşit, fără sprijinul actualilor noştri aliaţi, complectamente izolată şi înconjurată de inamici, Ţara va fi lipsită de mijloace şi deci în imposibilitate de a acoperi cheltuelile în care s'a angajat.

Viaţa poporului va fi foarte grea şi progresul compromis.

In astfel de condiţiuni o mişcare sîngeroasă internă, nu numai că nu este exclusă, dar va fi chiar probabilă.

In fața acestor inconveniente și cu o astfel de perspectivă se naște întrebarea, dacă în asemenea condițiuni, se poate găsi omul, sau guvernul, care să-și ia răspunderea încheerei unei păci, pe deasupra și în contra voinței poporului, armatei și aliaților noștri.

2. *Aliații, din propria lor inițiativă, în mod sincer și loial, ne consideră deslegați de îndatoririle ce avem față de ei, fără a se considera deslegați de ale lor față de noi și deci ne autoriză a face o pace separată.*

In cazul cînd aliații sunt convinși că anarhia a desorganizat într'atîta Rusia, încît armata sa nu mai poate aduce, cauzei comune, niciun serviciu militar, direct sau indirect, *măsura se impune.*

A duce armata română în mijlocul anarhiei rusești, fără un scop determinat și fără a avea siguranța că va mai putea aduce într'adevăr un serviciu real, ar fi inutil și neuman.

In concluziune, a-ne autoriza să încheiem o pace separată în cazul cînd sunt convinși că pe armata rusă nu se mai poate conta și că actuala stare de lucruri nu poate fi repede și la timp înbunătățită.

In acest din urmă caz, cauza, interesele și aspirațiunile României nemai putînd fi susținute de propriile noastre forțe, vor fi complectamente încredințate aliaților noștri; iar nouă nu ne rămîne altceva de făcut, decît să așteptăm totul de la cavalerismul și spiritul lor de dreptate.

Din punct de vedere pur românesc acest mod de a rezolvi problema noastră prezintă toate avantajele, fără a prezinta și inconvenientele atribuite primei soluțiuni — paragraful 4, Cap. I.

3. *Capitularea.*

Ar fi o crimă.

Am pierde totul și chiar onoarea.

Fiind cea mai odioasă dintre soluțiuni, nu găsesc puterea de a o examina.

Sunt convins însă că nu se va găsi omul care să gîndească a îndrăzni să o propună, fiindcă nu va putea

4. *Dispersarea armatei după ce va apăra pas cu pas teritoriul național.*

Operațiunea se va putea executa pe teritoriul național, în Basarabia sau la Est de Nistru, în caz cînd se va aplica soluțiunea pe care o voi discuta la Capitolul 5.

Avantaje: Unul singur.

Se salvează onoarea.

Inconveniente:

a) Țara întreagă va cădea sub dominațiunea străină. România va înceta, pentru un timp mai mult sau mai puțin îndelungat, să trăiască ca țară liberă;

b) Avuția noastră națională va cădea toată în mîna dușmanului;

c) Moldova va fi complectamente devastată; Populația ei va retrăi, chiar pe o scară mai întinsă, timpurile lui Atila;

d) Tot materialul nostru de răsboiu va fi distrus sau va cădea în mîinile inamicului.

La încheierea păcii România va fi la discreția tuturor și în special a Bulgarilor și Ungurilor.

Fără armată, vom fi nevoiți a primi condițiunile celui dintîi venit și să suferim orice umilință;

e) Căile ferate și în special materialul rulant pierdut.

Viața socială și economică nu va putea să-și reia cursul.

Implicit țara va *regresa.*

Munca de 50 de ani a unui popor întreg distrusă; și însfîrșit;

f) Regele, Guvernul și căpeteniile oștirei vor trebui, poate pentru totdeauna, să părăsească armata și țara.

* * *

Aceasta este perspectiva care ne așteaptă și situația la care vom trebui să ajungem în cazul cînd aliații nu ne vor autoriza să încheiem pacea separată și în Rusia nu vom putea să mergem.

5. *Retragerea peste Prut și chiar la răsărit de Nistru.*

Este soluțiunea cea mai militărească, cea mai onorabilă și cea mai indicată în cazul cînd:

a) Existența armatei este, din toate punctele de vedere, asigurată; și

b) Odată în Rusia, armata română ar mai putea continua să lupte pentru cauza ei și a aliaților săi.

Onoarea și armata ar fi salvate.

Soldatul român va avea dreptul și mîndria să pretindă că a îndeplinit visul lui de totdeauna numai cu propriul său sînge; iar Ţerii acesteia nu i se va mai putea contesta, fără a se face o crimă, niciuna din drep-tele revendicări la care aspiră și pentru care a îndurat și îndură cele mai dureroase lovituri.

Prin urmare oricît de mari vor fi suferințele acelora cari se vor găsi de ambele părți ale baricadei—a acelor care rămîn în ghiara inamicului și a acelor care ar avea de luptat cu inamicul, cu gerul, cu chinurile de tot felul și poate chiar cu aceia cărora le-au cerut o ospitalitate forțată—*aceasta este soluțiunea pe care o impun interesele noastre militare și politice.*

6. *Conclusiuni:*

1. Sunt inadmisibile soluțiunile discutate la capitolele 1 și 3 și deci trebuiesc eliminate;

2. Se poate aplica soluțiunea a 2-a în cazul cînd aliații rămîn solidari cu noi și își iau angajamentul formal că ne vor respecta toate drepturile noastre.

Totuși această soluțiune nu poate fi adoptată decît numai dacă condițiunile inamicului vor fi acceptabile.

In caz contrar cel mai bătrîn și unul dintre cei mai mari din străbunii noștri ne-a arătat cum trebuie să moară un rege, un popor și un soldat, atunci cînd ultima lor speranță este pierdută și îi așteaptă umilința;

3. Se poate aplica soluțiunea a 4-a în cazul cînd:

a) Nu este cu putință a aplica soluția a 5-a, și

b) Aliații își iau atît angajamentul arătat la cap. 2 de mai sus, cît și pe acela de a ne procura imediat după

încheierea păci, tot materialul de răsboiu şi de cale ferată distrus; însfîrşit.

4. Soluţiunea 5-a este cea mai indicată din punctul de vedere politic şi militar în cazul cînd existenţa armatei în Rusia este asigurată şi prezenţa ei acolo poate fi într'adevăr folositoare scopului urmărit.

Altfel va fi un sacrificiu inutil şi nu rămîne raţională decît soluţiunea a 2-a.

ERATĂ

Pag.	rândul	în loc de	să se citească
9	1	eoropean	european
10	21	Eoropeĭ	Europei
16	26	„	„
23	32	eoropean	european
45	3	coprinde	cuprinde
58	26	467	457
58	35	1878	1877
70	23	bou	zimbru
75	10	14	4
80	11	la	al
84	22	Românĭ	Românii

